

GOSPODARSKO STATUSNO PRAVO – zapiski

DEFINICIJA;

GSP je celokupnost pravnih predpisov, norm, ki urejajo status, položaj subjektov v določenem sistemu.

STATUS SUBJEKTOV V DRUŽBENOEKONOMSKEM OKOLJU

Pojem pravnega statusa;

Pravni status je s pravnimi normami zagotovljena lastnost osebe (fizične ali pravne), da zmore nastopati kot subjekt v določenem krogu pravnih razmerij. (se ne spreminja, je mesto in položaj človeka v določenem okolju)

Status fizičnih oseb;

Se je spreminjal skozi čas, vsem fizičnim osebam priznavamo:

- **Pravno sposobnost** – sposobnost biti nosilec pravic in obveznosti (pridobljena z rojstvom)
- **Poslovno in opravično sposobnost** – sposobnost sklepanja pravnih poslov in nastopanja v pravnih razmerjih (ob polnoletnosti)

Status pravnih oseb – govorimo o;

- **Notranjem statusu** – razmišljamo o položaju posameznih delov podjetja in o položaju delavcev v podjetju
- **Družbeno regulativni status** – družba uravnava odnose oz. položaj podjetja
- **Premoženjsko pravni status** – opredeljuje položaj podjetja v odnosu do drugih podjetij znotraj trga.

Tudi pravne osebe imajo pravno in poslovno sposobnost.

SISTEM

Sistem je del okolja, ki ga sestavljajo posamezni deli, ki so med seboj povezani in odvisni ter tvorijo zaokroženo celoto. Sistem sestavljata najmanj dva elementa. Vsak sistem ima svoje podsisteme in svoje elemente.

Vrste sistemov;

- **Glede na nastanek ločimo;**
 - **naravni** – nastali so pod vplivom narave, neodvisno od človeka
 - **umetni** – le-te je oblikoval človek
- **Glede na značilnosti;**
 - **odprti** - so povezani z okoljem
 - **zaprti** – ni povezave z okoljem
 - **dinamični in statični**
 - **stabilni in nestabilni**
- **Glede na sestavine;**
 - **abstraktni** (govor) in **konkretni** (človek)
 - **enostavni in zapleteni**
 - **mehanični, fizikalni, kemični, biološki, družbeni.**

DRUŽBENI SISTEMI

So bolj zapleteni kot naravni sistemi. Njihova bistvena sestavina je človek, ki se v družbenih sistemih pojavlja v dvojni funkciji. Kot objekt (delavec za tekočim trakom) in kot subjekt (kjer človek poskuša stvari uravnati razumsko in jih prilagajati svojim interesom).

Za družbene sisteme je značilno, da imajo svoj cilj. Imamo lahko tudi več ciljev. Število DS se stalno povečuje, postajajo tudi vse večji in večji. Sodobna država je zapleten sistem, ki potrebuje podsisteme.

Da bi se lahko zelo veliki družbeni sistemi ohranili razvijejo funkcionalne podsisteme. Pomembni so štirje podsistemi (primer države);

- **Proizvodni podsistem** – omogoča funkcioniranje, gre za proizvodjanje dobrin, storitev za zadovoljevanje potreb.
- **Vzdrževalni podsistem** – ohranja sistem pri življenju, gre za vzdrževanje tega sistema in elementov znotraj trga.
- **Prilagojevalni podsistem** – so znanstveno-raziskovalni podsistemi, gre za odprtost do okolja
- **Upravno-politični podsistem** – je državni aparat, ki usklajuje delovanje vseh drugih sistemov (uprava, sodstvo).

POVEZANOST, STRUKTURA (ZGRADBA) SISTEMOV – skripta str. 5

Struktura sistemov je zelo različna in določa vrsto sistema. **Imamo dve zgradbi,**

- **Piramidalna struktura** (hierarhično/birokratska) – primer je vojska. Sistem je zelo centraliziran, ni priporočljiv za podjetja. Vsi cilji se sprejemajo na vrhu.
- **Mrežasta struktura** – je decentraliziran sistem, primernejši za sodobna podjetja (npr. kapitalistični družbeni red, kjer vrh sistema usklajuje, usmerja vsa dogajanja v sistemu)

Struktura zagotavlja neko urejenost, usklajenost in racionalnost v poslovanju družbenih sistemov. Ne eden ne drug sistem nista dobra, najboljše je nekaj vmes.

DINAMIKA SISTEMOV

Povzroča razvoj, ki je lahko pozitiven ali negativen. **Dinamika se meri v času in v prostoru.**

- **V času** – dinamika podjetja (ugotavljanje dobička v več zaporednih letih)
- **V prostoru** – v istem časovnem obdobju primerjamo dobiček z več sorodnimi podjetji.

Družbeni sistem mora porabiti čim naj energije za svoje lastno delovanje. Na sisteme neprestano delujejo vplivi iz okolja, ki terjajo stalno prilagajanje – delujejo v smeri rušenja obstoječe strukture. Ta pojav imenujemo **ENTROPIJA** (sistem urejenosti). Če se družbeni sistem temu ne prilagaja družba razpade, to pomeni **revolucionarni prehod v nov sistem**. Stalno prilagajanje spremembam pa je **evolucija**. Dinamika povzroča stalen razvoj sistema, medtem ko mu struktura zagotavlja njegovo relativno stabilnost.

Primer je npr. PRALNI STROJ

Struktura – ogrodje, boben, motor

Dinamika – pranje, centrifugalna sila.

Vedno več dinamike, več vrtljajev – entropija se večja. Naraščanje entropije pomeni razpad sistema. Sprememba strukture (močnejši amortizerji).

RAZVOJ GOSPODARSKEGA PRAVA V EVROPI

STATUSNO PRAVO

1. Je skup pravni norm, ki obravnavajo status proizvodnih sistemov. SP ureja status gospodarskih subjektov. Različna okolja razvrščajo nek subjekt na različna mesta na lestvici. Pravni status se ne spreminja – je v naprej določen. Je s pravnimi normami zagotovljena lastnost osebe, da zmora nastopati v pravnih razmerjih (tako fizična kot pravna oseba). Klasično pravo se deli na javno pravo (država) in civilno pravo.
2. Posamezne statusne pravne norme izhajajo že iz rimskega prava:
 - Status libertatis (svobode)
 - Status civitatis (države)
 - Status patre familias (očeta družine)
3. Nastanek rimskega prava je povezan z nastankom trgovcev (danes pod tem pojmom pojmuje vsakogar, ki se ukvarja s pridobitno dejavnostjo – tudi banke, zavarovalnice...)
4. S koncem srednjega veka se začno pojavljati trgovci. Rodi se trgovinsko pravo, vendar razvoj ni bil značilen za vse države (v Italiji in Švici je še danes del civilnega prava)
5. Znotraj trgovinskega prava se je ločilo;
 - **Trgovinsko pogodbeno pravo** (posli in pogodbe)
 - **Trgovinsko statusno pravo** (status subjektov) v njegovem okviru je vedno več javnega prava (vmešavanje države v gospodarstvo)
6. GSP se utrjuje z novimi elementi, trgovsko pogodbeno pravo pa se umika nazaj v civilno pravo.
7. Razvoj pri nas je bil drugačen saj nismo imeli trgovinskega prava, temveč gospodarsko pravo, ki pa je po vsebini isto kot trgovinsko pravo.

RAZVOJ STATUSNEGA PRAVA PRI NAS

- **1863 – prvi trgovinski zakonik v Avstro-Ogrskem.** Razpad AO in nastanek kraljevine YU. V tem času je YU sprejela ureditev po kateri so se uporabili stari predpisi, če niso bili v nasprotju z ustavo.
- **1918 – YU je bila po tem letu pravno neenotno območje, razdeljena na 6 pravnih območij, eno od teh je bilo slovensko.**
- **1937 – oblikovan Trgovinski zakonik kraljevine YU.** Nikoli začel veljati, ker ga je prehitela vojna.
- **1946 – Temeljni zakon o državnih gospodarskih podjetjih** (konfiskacije, nacionalizacije)
- **1950 – Temeljni zakon o upravljanju državnih gospodarskih podjetij.** Postopna decentralizacija in deetatizacija sistema. V naš sistem uvede delovne svete. Leta 1963 ustava uvede družbeno lastnino.
- **1965 – Temeljni zakon o podjetjih** – država opusti vpliv na gospodarstvo, podjetja se uspešno razvijajo, pojavi se tehnokracija (administracija v podjetjih) s čimer pa oblast ni soglašala.
- **1974 – nova ustava – družbena lastnina se proglasi za nelastnino.** Oblikovanje DO in ukinitvev podjetij. DO se je decentralizirala na TOZD-e in delovne skupnosti.
- **1976 – sprejet Zakon o združenem delu.** Sistem je bil preveč decentraliziran, trg je slabo deloval. Stalne intervencije občin, republike in države. Kriza traja do leta 1988.
- **1988 – sprejet »markovičev« Zakon o podjetjih,** ki je družbenim in privatnim podjetjem omogočal evolutiven prehod. Jug države se ni strinjal, Vdor Srbije v plačilni promet in razpad YU.
- **1991 – oblikovanje lastne države in lastnega pravnega sistema.**
- **1993 – sprejet Zakon o gospodarskih družbah (ZGD)**

VIRI STATUSNEGA PRAVA

Imamo dve skupini virov statusnega prava;

- **Državni viri** – sprejema jih država (ustava l. 1991, zakoni (lex generalis in lex specialis), podzakonski akti)
- **Avtonomni viri** – subjekti jih sami avtonomno sprejemajo

DRŽAVNI VIRI

Najvišji državni vir je **ustava**. Ustava iz leta 1991 opredeljuje;

- **Lastninsko pravico** – je glavni kriterij za uveljavljanje pravic
- **Podjetniško iniciativo**
- **Ekonomске socialne pravice.**

Nato imamo **zakone** in sicer;

- **lex generalis** (splošni) – Z. o gospodarskih družbah (sprejet l. 1993 in že 6x popravljen) in Zakon o zavodih na področju negospodarstva.
- **lex specialis** (posebni) – podrobno ureja del glavnega zakona in mora biti z njim v skladu (zakon o bankah, zavarovalnicah, trgovinah, o varstvu konkurence itd.).

Nato imamo še **podzakonske vire** (odloki, uredbe, pravilniki), ki jih sprejemajo vlada in ministrstva.

AVTONOMNI VIRI

- **ustanovitvene ali statusne pogodbe**, s katerimi se ustanovi gospodarski subjekt, ter opredeli njegov status.
- **statut** je akt samo za d.d. in k.d.d.
- **podjetniške pogodbe** – urejajo razmerje med družbami (pogodba o obvladovanju trga, o zakupu obrata, o prenosu dobička)

Imamo tudi **mednarodne vire** – približevanje EU.

STATUS OBJEKTOV GLEDE NA SISTEMSKO OKOLJE – SISTEMSKA OKOLJA (država in trg)

DRŽAVA

Je makro sistem, ki vključuje vse druge podsisteme in omogoča njihovo povezanost in usklajeno delovanje. Zaradi svoje systemske funkcije posega na področje gospodarstva. Država na drugih področjih deluje še bolj aktivno, predvsem na področju negospodarstva, kjer je dolžna zagotoviti določene dejavnosti, ki seveda ne morejo delovati po tržnih zakonitostih (šolstvo, zdravstvo).

INSTRUMENTI S KATERIMI DRŽAVA POSEGA NA PODROČJE GOSPODARSKIH FUNKCIJ (statusa družb)

1. **z zakoni določa določene obveznosti, dolžnosti subjektov** (drž. določa kakšne gospod. subjekte sploh imamo)
2. **določa pogoje za ustanavljanje organizacij in določa pogoje za njihovo poslovanje.**
3. Kot pravna država mora **zagotoviti varstvo subjektov** (fizičnih in pravnih oseb) **in njihovih pravic.**
4. Njena skrb je **varstvo javnih pravic.**
5. Država skrbi tudi za to, da bo gospodarstvo zdravo in učinkovito in sicer s tem, da varuje prosto konkurenco. V bistvu posega na trg.

Da bi lahko obvladovala proizvodni podsistem mora imeti pregled nad vsemi subjekti. Vzpostavljen ima poseben sistem registriranja gospodarskih subjektov (sodni register)

SODNI REGISTER

SR je javna knjiga. Do leta 1994 je obstajal kartotečni sistem, kot način vodenja evidenc gospod. subjektov. Po tem letu pa se preide na računalniško tehnologijo.

SR služi za:

- **Kontrolno funkcijo** – preko SR ima država kontrolo nad vsemi vpisanimi subjekti
- **Zagotavljanje večje pravne varnosti** – (vpogled) tako spoznamo podjetja s katerimi želimo sklepati posle.

V bazo se vpisujejo naslednji podatki:

- **Subjekt vpisa** (firma, sedež, organizacijska oblika, kapital, dejavnost)
- **Družbeniki in zastopniki**
- **Člani nadzornega sveta**
- **Skupščinski sklepi**
- **Razno** (čas trajanja subjekta, pripojitev, združitve, prenehanje, stečaj, likvidacija)

Danes imamo bazo podatkov centralizirano v Ljubljani in na to bazo podatkov so priključena vsa registrska sodišča. SR se vodi pri okrožnih sodiščih in v tem smislu imenujemo to OS kot registrsko sodišče. Registrska sodišča so vezana na to bazo podatkov in imajo preko računalniških povezav dostop do te baze in lahko pogledajo v vse vpise, ki so v Sloveniji.

Imamo nekaj predpisov, ki urejajo to področje. Imamo **Zakon o sodnem registru** in dva podzakonska vira: **Uredba o vpisih v sodni register** in poseben **Pravilnik o vpisih.**

Postopek vpisa v SR

Vpis v SR določa poseben pravilnik. Na posebnih obrazcih (v 2 izvodih) registrskemu sodišču sporočamo podatke. En izvod ostane nam (funkcija v smislu potrditve), drugi pa je namenjen sodišču.

Govorimo o dveh vrstah sodnih vpisov v SR, glede na posledice, ki jih vpisa prinaša za našo org. ločimo;

- **konstitutivni vpis** – z vpisom v SR nastane neko novo pravno dejstvo.
- **deklarativni vpis** – neko pravno dejstvo je že nastalo. Zahteva se da se to dejstvo (npr. stečajni postopek) mora vpisati v SR. Gre za obvestila tretjim osebam.

Z vpisom v SR družba postane pravni subjekt. Imenovanje direktorja in njegov vpis pa je deklarativni vpis.

SR ima dvojno vlogo;

- **kontrolna funkcija** – kontrola glede izpolnjevanja pogojev za vpis in pregled nad vsemi subjekti.

- **zagotavlja večjo pravno varnost** – vendar se le-te premalo poslužujemo. S vpogledom v SR spoznamo podjetje s katerim hočemo skleniti neko pogodbo.

Načela sodnega registra;

- **načelo obveznosti** – po katerem morajo biti vsi gospodarski subjekti vpisani v SR, kakor tudi nekateri drugi pravni subjekti s področja negospodarstva (zavodi, javna podjetja)
- **načelo javnosti** – SR je javna knjiga. Kdorkoli lahko vpogleda v podatke v SR, ne da bi izkazoval kakršnokoli pravno upravičenost. SR lahko izdaja pozitivne in negativne akteste (uradni izpisek) v katerem registrsko sodišče potrjuje, da je nek podatek dejansko vpisan v SR. V negativnem izpisku se napiše, da nek podatek ni vpisan v register.
Načelo javnosti pa ne more posegati na področje osebnih podatkov, saj zakon izrecno prepoveduje vpogled v podatke o določeni osebi. Izjeme:
 - **upnik** lahko dobi podatke o določeni osebi, če se na sodišču izkaže z izvršilnim naslovom (sodbo)
 - **državni organi** lahko dobijo podatke o določeni osebi, če le-te potrebujejo pri izvajanju svojih pooblastil in dolžnosti.
 - **Posamezna pravna oseba** – kadar preverja, ali je določena oseba ustanovitelj, član izvršilnega sveta, Zaradi varstva konkurence oz. interesov podjetja, če gre za nezdružljivost funkcij, ki jih ima ena oseba v dveh podjetjih.
 - Po letu 1997 pa je dopustno, da so v bazo podatkov vključeni tudi drugi subjekti (notarji, Banka Slovenije, Agencija za trg vrednostnih papirjev).
- **načelo publicitete;** podatki, ki so vpisani v SR se morajo objaviti tudi v URL RS. V skladu s tem načelom je postavljena pravna domneva, da so podatki, ki so bili objavljeni v URL znani vsakomur. Nihče se ne more izgovarjati, da ni videl teh podatkov.
- **načelo ažurnosti;** vse podatke, spremembe in novosti moramo najkasneje v 15 dneh sporočiti SR.
- **načelo zaupanja;** nam pove, da lahko zaupamo v podatke, ki so vpisani v SR, tudi če so neresnični. Če smo podatke v SR uporabljali in »dobri veri« v nobenem primeru ne moremo in ne smemo biti oškodovani.

DRUGI INSTRUMENTI DRŽAVE

Država se danes neposredno spušča v dogajanje na trgu. Lahko pospešuje ali zavira dogajanje na trgu, kar je njeno sistemsko ravnanje, da ne bi prihajalo do večjih problemov v državi kot makro sistemu.

Kako lahko država neposredno vpliva na gospodarstvo ?

Oblike poseganja države na trg:

- **kreditna politika** – država lahko s kreditiranjem (tudi s subvencijami) pospešuje določene dejavnosti ali nastanek določenih dejavnosti. V obliki premij ali regresov lahko spodbuja kmetijstvo ali drobno gospodarstvo. Ti ukrepi so pozitivni kadar gre za kratkoročne posege, dolgoročno pa to povzroči polenitev proizvajalcev in padec produktivnosti.
 - **Premije** – posebne nagrade za določeno dejavnost (za večjo kvaliteto proizvoda se nagradi proizvajalca)
 - **Regres** – z njim država poravna razliko v ceni, če proizvajalec na trgu ne more doseči takšne cene, da bi imel pokrite stroške.
- **davčna politika** – ima pozitivne efekte in vpliva na produkcijo, ker da za določene tipe proizvodnje manjše davke. Če pa hočemo neko proizvodnjo zmanjšati potem zvišamo davke in s tem ceno, s čimer proizvajalca prisilimo da zmanjša proizvodnjo.
- **carinska politika** – država s tem ščiti domače proizvajalce, saj morajo tuja podjetja plačati določeno carino. Lahko je pozitivna ali negativna.
- **blagovne rezerve** – z njimi država neposredno posega v dogajanje na trgu, ko se država dejansko pojavlja kot trgovec. Pojavlja se zlasti na področju kmetijstva (če je ponudba prevelika drž. kupuje, če pa je pomanjkanje potem prodaja).
- **administrativni ukrepi** – z zamrznitvami cen, plač, kontrolo cen država posega na področje gospodarskih družb (nadziranje cen pri monopolistih).
- **standardi** – država predpisuje standarde (poskrbi, da se doseže minimalna kvaliteta izdelkov (ISO)).
- **varstvo pravic subjektov** – država rešuje spore med gospodarskimi subjekti in sicer preko sodnega reda (sodišča / stvarna pristojnost – vsebina spora, krajevna pristojnost – sedež subjekta) in arbitraž.
- država je lahko tudi velik naročnik – za potrebe vojske, policije, naroča izgradnjo avtocest itd.

- država je odgovorna za delovanje podjetij, ki so nujno potrebna za delovanje celotnega gospod. sistema (komunala, telekomunikacije, železnice, vodovod...)
- država opravlja gospodarske javne službe, ki se lahko izvajajo;
 - v režiji (režijski obrat) – kadar država sama opravlja javne službe
 - kot javno podjetje – to so podjetja, ki jih ustanavlja država ali lokalna skupnost
 - v zasebnem sektorju na podlagi koncesije (jav. službo opravlja zasebno podjetje, drž. pa določa pogoje)

ARBITRAŽA – skripta str. 16

Je posebna oblika razsojanja. Gre za izvensodni postopek reševanja spora. Naš pravni red je arbitražo v preteklosti obravnaval v Zakonu o samoupravnih sodiščih. Novega zakona o arbitražah še nimamo. Glede reševanja sporov pred tujimi arbitražami zadeve ureja nekaj mednarodnih konvencij;

- **Ženevska** iz leta 1927, ki je bila prenovljena z
- **Njujorško** leta 1958 (obe konvenciji sta o izvršljivosti tujih arbitražnih odločb)
- **Evropska konvencija o mednarodni trgovinski arbitraži** iz l. 1961 (razsoja o sporih, ki nastajajo med subjekti evropskih podjetij)

Tudi pri nas imamo posebno arbitražo, ki je ustanovljena in stalno deluje pri Gospodarski zbornici Slovenije.

Prednosti arbitraže;

- Arbitražni postopek je bistveno hitrejši kot sodni postopek.
- Omogoča, da se subjekti sami dogovorijo o sestavi arbitraže, postopku in pravu, ki ga bo arbitraža uporabila.

Vrste arbitraž

- **stalne arbitraže** – so vnaprej z zakonom ustanovljene in stalno delujejo. Ta arbitraža ima določena pravila po katerih razsoja in določen seznam arbitrov (sodnikov) in stranke si same izberejo arbitra.
- **»ad hoc« arbitraže** – so arbitraže, ki nastanejo v nekem konkretnem primeru za reševanje nekega konkretnega primera.

Ali lahko arbitražam zaupamo v razsojanje vsakršne spore ? NE

Arbitraže odločajo samo v tistih sporih, ki so posledica premoženjsko-pravnih sporov med podjetji, torej tistih sporov pri katerih gre za prosto oblikovanje volje pogodbenih strank. V primeru gospodarskega spora, prekrška ne more odločati arbitraža.

Kdaj razsoja arbitraža ?

Stranke se same odločajo, da bodo nastali spor zaupale v reševanje arbitraži. Če se stranke nič ne odločijo spore rešuje sodišče. Praviloma se stranke o reševanju spora dogovorijo že v sami pogodbi in tak zapis v pogodbi imenujemo **arbitražna klavzula**. Če pa mi v sami pogodbi, posebnem dodatku oz. posebni pogodbi določimo katera arbitraža, po kakšnem pravu in postopku bomo razsojali, tak dogovor imenujemo **kompromisna klavzula**. Lahko pa pride do dogovora tudi kasneje, ob nastanku spora in ta kasnejši dogovor imenujemo **kompromis**.

Arbitražne odločbe imajo enako moč kot sodne odločbe. So izvršilni naslov, kar pomeni da na podlagi take odločbe lahko zahtevamo izvršbo (blokada ŽR, javna dražba oz. rubež). Arbitražno odločbo lahko tudi izpodbijamo in sicer samo glede zakonitosti postopka, ne pa o vsebini postopka.

TRG

Trg je prostor na katerem se srečujeta ponudba in povpraševanje, prostor na katerem se določajo cene in količine blaga, ki se ponujajo. Bistvo trga je konkurenca, ki na trgu zagotavlja, da bodo stvari učinkovito delovale. Poznamo dva sistema menjave; **planski** (pri nas v preteklosti) in **tržni** (danes). Tržni, kot nek naravni sistem zagotavlja, da se bodo na trgu ohranili tisti, ki so dobri in sposobni in propadli tisti, ki so slabi in neuspešni.

Poznamo različne trge:

- **Nacionalni trg** – je omejen z nacionalnimi mejami in ga lahko obravnavamo kot poseben sistem (država)
- **Svetovni trg** – lahko ga obravnavamo kot okolje ali kot sistem.
- **Regionalni trg** – uvršča se med nacionalnim in svetovnim trgov.

Nacionalni trg – značilnosti;

- Znotraj nac. trga je promet blaga, storitev, kapitala in delovne sile svoboden. Gospod. subjekti so enakopravni.

- Znotraj trga se razvijajo tudi temeljni družbeno-ekonomski odnosi.
- Razumeti ga moramo kot prostor v katerem se srečujejo ponudniki in potrošniki.
- Ima svoj monetarni in devizni sistem in tudi svoj denar.

Obravnavamo ga lahko kot relativno zaprt ali relativno odprt sistem, stvar države je da uravnava to odprtost ali zaprtost trga (zaprtost ni dobra). Odprtost pa je nujni pogoj za učinkovit razvoj gospodarstva.

Na trgu neprestano vlada borba za preživetje. Za podjetje je pomembno, da prednost na trgu (kvalitetni izdelki, nova tehnologija) poskuša ohraniti. Podatki o novih tehnologijah, proizvodih in načinu doseganja kvalitete so **poslovna skrivnost** (ti podatki podjetju omogočajo boljši položaj na trgu).

POSLOVNA SKRIVNOST

Poznamo dva kriterija opredelitve poslovne skrivnosti (za oba se je odločila tudi naša zakonodaja);

- **subjektivni kriterij** - kjer se za PS štejejo vsi tisti podatki, ki jih neko podjetje (v aktih) opredeli za PS.
- **objektivni kriterij** – za PS štejemo podatke, za katere lahko menimo, da bi v rokah nepooblaščenih oseb za družbo pomenili nastanek določene škode.

Varovanje PS – PS so dolžni varovati vsi zaposleni, pa tudi naši poslovni partnerji. Varovanje PS določi družba sama v pravilniku, kjer je napisano, kaj se šteje za PS, kdo lahko s temi podatki razpolaga in kje se hranijo taki podatki. Za vse ki so PS izdali obstaja odgovornost (kršitev delovne obveznosti). Zakon predvideva tudi odškodninsko odgovornost. Osebe, ki so izdale PS so odgovorne za vso škodo, ki je zaradi tega nastala v družbi.

Prepoved konkurence (konkurenčna klavzula)

Osebam, ki so bližje PS je prepovedano, da bi konkurirali lastnemu podjetju. To so; družbeniki v osebnih družbah, člani kapitalskega sveta v kapitalskih družbah in prokuristi.

Zakon določa, da te osebe ne smejo in ne morejo biti v enakem položaju v drugem podjetju (ki je konkurenčno matičnemu) kot so v matičnem podjetju. Te osebe tudi po prenehanju delovnega razmerja ne morejo najdalj 2 leti ustanoviti konkurenčnega podjetja in največ 2 leti se ne morejo zaposliti v drugem podjetju (enake dejavnosti) na takšnih mestih, kot so jih imeli prej.

Naša država je z Zakonom o varstvu konkurence zagotovila varovanje konkurence.

Kršitev prepovedi konkurence – zakon določa;

- Oseba, ki krši prepoved konkurence je odškodninsko odgovorna,
- Družba lahko od kršitelja zahteva, da ji prepusti vse posle, ki jih je sklenil,
- Družba lahko zahteva, da se prenesejo vse koristi iz tako sklenjenih poslov na matično družbo.

Terjatve prizadete družbe do druge družbe oz. do kršiteljev konkurenčne prepovedi zastarajo;

- **relativni zastaralni rok** – 3 mesece po tem, ko je družba izvedela za kršitev
- **absolutni zastaralni rok** – je 5 let od dneva, ko se je to drugo podjetje vpisalo v sodni register.

OBLIKE OMEJEVANJA KONKURENCE (skripta str. 21)

Zakon prepoveduje;

- **Kartelne sporazume**
- **Druge načine omejevanja konkurence**
- **Nelojalno konkurenco**
- **Nedopustne špekulacije**

KARTELNI SPORAZUMI so; (z njimi prihaja do omejevanja konkurence)

- **dogovor o delitvi trga** – dogovor, da bo podjetje iz MB delovalo samo na Štajerskem
- **dogovor o cenah** – podjetja se dogovorijo o višini cene
- **dogovori o omejitvi proizvodnje med podjetji** – (sporazumi OPEC-a – manjša proizvod./ višje cene)
- **omejevanje raziskovalne dejavnosti** – podj. se dogovorijo, da ne bo nihče raziskoval / denar za dobiček

Kartelni sporazumi so nezakoniti in nedopustni. Odkrivanje kartelnih sporazumov je zelo težavno. Kartelni sporazumi nimajo pravnega varstva. S tem področjem se ukvarja Urad za varstvo konkurence.

Med kartelne sporazume pa se NE uvršča;

- **dogovor o skupnih pogojih poslovanja med podjetji**

- **dogovor o skupnih standardih med podjetji**
- **dogovor o specializaciji**
- **dogovor o skupnem raziskovanju**
- **dogovor o skupnem opravljanju določenih pomožnih del (prevoz, servis), ter**
- **če se naša podjetja dogovorijo kako bodo v tujini nastopala je to za naše gospodarstvo dopusten kartelni sporazum**

Vsi dogovori, ki pospešujejo proizvodnjo, distribucijo blaga in zagotavljajo tehnični napredek niso kartelni sporazumi.

DRUGI NAČINI OMEJEVANJA KONKURENCE - monopol

- Posamezno podjetje ima prevladujoč položaj takrat, kadar doseže 40% delež v prodaji na trgu
- Za med seboj poslovno povezana podjetja velja, da imajo prevladujoč položaj če imajo 60% delež
- Združevanje podjetij (Urad za varstvo konkurence lahko prepove združitev v primeru, da bi to podjetje lahko dobilo prevladujoč položaj) če ima več kot 50% delež na trgu. Ta določba velja za srednja in mala podjetja, ki se med seboj povežejo. Podjetja, ki imajo prevladujoč položaj tega ne smejo izkoriščati, če bi zaradi tega nastala škoda za druga podjetja in potrošnike, tj:
 - zloraba trga za določanje nesorazmerno visokih cen in nenormalnih plačilnih pogojev,
 - siljenje podjetij v dovoljene ali nedovoljene sporazume
 - bojkot določenih podjetij (zmanjšanje možnosti nakupa ali prodaje)
 - diskriminacija podjetij
 - zavrnitev prodaje blaga in storitev kljub ustrezni ceni
 - siljenje kupcev v dodatni nakup, ki ga sicer ne bi opravili
- Delovanje državnih organov. Nedopustno je vsako delovanje drž. organov, ki omejuje prost nastop na trgu (npr. podj. iz LJ hoče v MB zgraditi trgovino, vendar UE ne da dovoljenja, da ga pa podjetju iz MB)
- Motnje lahko nastanejo zaradi »dampinškega« uvoza ali subvencioniranega uvoza (kadar neko tuje podjetje pri nas ponuja proizvode po nižjih cenah, kot so njegove proizvodne cene)
- Pri subvencioniranem izvozu gre za to, da država pomaga izvozniku, da se lahko na trgu pojavi z višjo ceno (izvozne premije) (primer železarn iz YU, kjer je država precej subvenc. izvoz)

Naš Zakon o varstvu konkurence predvideva, da se lahko predpišejo antidumpinške carine ali posebne dajatve, če gre za subvencioniran uvoz (izniči se poskus cenejše prodaje blaga).

Pomembno vlogo igra Urad za varstvo konkurence, ki vladi predlaga, da sprejme take antidumpinške ukrepe in predpiše take dajatve.

Tudi naši drž. organi lahko ravnajo tako, da pride do omejevanja konkurence. Država nastopa z zakonom. Gre za upr. organe, ki lahko v raznih postopkih, ki jih vodijo zoper družbe in podjetja onemogočijo konkurenco (primer; podj., ki hoče v MB zgraditi trgovino, vendar mu UE ne izda lokacijskega oz. gradbenega dovoljenja, ker je ta prostor že namenila podjetju iz MB). Oškodovano podjetje zoper takšno odločitev lahko sproži upravni spor.

Na trgu veljajo neka pravila obnašanja. Subjekti morajo delovati v skladu z zakoni, poslovno moralo in v skladu s pravili tržne discipline. Dve tipični dejanji, ki sta s tem v nasprotju pa sta **nelojalna konkurenca** in **nedopustna špekulacija**.

NELOJALNA KONKURENCA

Zakon opredeljuje NK kot dejanje podjetja ob nastopanju na trgu, ki je v nasprotju z dobrimi poslovnimi običaji in takšno ravnanje povzroči ali utegne povzročiti škodo drugim udeležencem. Primeri NK;

- V primeru reklamiranja oz. ponujanja blago neko podjetje o drugem podjetju navaja neresnične podatke
- Dejanja, ko mi izkoriščamo ugled drugega podjetja in tako sebi zagotavljamo neke ugodnosti (izrabljanje druge uveljavljene blagovne znamke)
- Prodaja blaga pod drugimi blagovnimi znamkami (Univerzale Domžale na izdelke lepi etikete LEE jeans)
- Prodaja blaga z napako, pa tega ne označimo oz. ne objavimo
- Nagovarjanje poslovnega partnerja k razdoru pogodbe z drugimi partnerji pomeni nelojalno konkurenco.
- Navidezne razprodaje oz. znižanje cen (najprej dvig cen za 40%, nato razprodaja s 30% popustom)
- Ponujanje oz. zagotavljanje posebnih ugodnosti, posebnih daril poslovnim partnerjem .
- Dajanje nagrad potrošnikom, če so ta darila v nesorazmerju s ceno kupljenega blaga.

Dejanja NK so gospodarski prestopok. Tisti, ki so oškodovani lahko vložijo odškodninski zahtevek na sodišču. Zadevo lahko prijavimo tržni inšpekciji.

NEDOVOLJENA ŠPEKULACIJA

O NŠ govorimo takrat, ko podjetje izkorišča neredno stanje na trgu zaradi pridobitve neupravičene premoženjske koristi in, če tako ravnanje povzroči ali utegne povzročiti motnje na trgu ali neupravičeno povečanje cen. Do NŠ pride največkrat ob naravnih nesrečah. Primeri;

- **prikrivanje blaga** – kljub pomanjkanju skrivamo blago, kar povzroči dvig cen / nato ponudiš na trgu.
- **vezan nakup ali prodaja** – pomanjkanje blaga (če želiš kupiti kavo moraš kupiti še sladkor)
- **fiktivne pogodbe** – gre za pogodbe, ki niso imele namena, da bi blago kupovali zaradi prodaje
- **blaga ne dobavimo v predpisanem roku, temveč po roku in po višji ceni**
- **nepriznavanje obresti za vnaprej plačano kupnino.**

NŠ je gospodarski prestopok. Odškodninski zahtevek prizadetih na sodišču.

RAZMERJA MED PONUDNIKI IN POTROŠNIKI (skripta str. 25)

Pri nas smo dobili nov **Zakon o varstvu potrošnikov**. Zakon predvideva, da na prvem mestu država zagotovi varstvo potrošnikov v sklopu javnih služb. Z zakonom je bil ustanovljen tudi **Urad za varstvo potrošnikov**. Ta urad pripravi letni program za varstvo potrošnikov, sprejme ga vlada in iz proračuna zagotovi ustrezna denarna sredstva. Prav tako naredi razne strokovne analize o izdelkih, kjer prikaže slabosti in prednosti določenega izdelka (npr. pralni prašek). Izvedba programa pa je prepuščena samim organizacijam potrošnikov. Zakon dopušča konkurenco med temi organizacijami, vendar pa morajo le-te delovati neodvisno od proizvajalcev. To neodvisnost preverja Urad za varstvo konkurence.

POTROŠNIKI NA (NACIONALNEM) TRGU

Prvotno smo imeli v trgovanju pravilo “pazi naj kupec”, ki je pomenilo, da je kupec pri nakupovanju moral preverjati kaj kupuje (preverjanje kvalitete). Danes tega pravila ni več mogoče v celoti uporabiti, saj je blago tako embalirano, da ga ni mogoče preverjati.

Danes se postavlja pravilo “pazi naj trgovec, proizvajalec”. V tem smislu ravna tudi država, ki se je postavila na stran potrošnika in v interesu javnih koristi ščiti potrošnika. Država je s pravnim predpisom postavila določena pravila, ravnanja trgovcev, od njih zahteva določeno ravnanje.

Pravice potrošnikov oz. obveznosti trgovcev in proizvajalcev ! ZOR – zakon o obligacijskih razmerjih

- trgovec mora poslovati na slov. trgu v slovenskem jeziku
- proizvajalec mora zagotoviti proizvode, ki so varni za življenje in zdravje potrošnikov
- oglaševanje, reklamiranje blaga in storitev ne sme biti nedostojno, nemoralno ali zavajajoče
- tehnično blago – izda se garancijski list, navodila in seznam pooblaščenih serviserjev, ter zagotavljanje rezervnih delov tudi po tem, ko se proizvod ne prodaja več,
- pogodbe, ki jih sklepajo potrošniki in ponudniki ne smejo biti nepošteno do potrošnikov, potrošnik mora biti seznanjen s pogoji (splošni pogoji poslovanja) Gre za turistične pogodbe, zavarovalne pogodbe.
- prodaja blaga in storitev – trgovec mora enako obravnavati vse potrošnike, cena mora biti vidno označena in v tolarjih, trgovec nam mora izstaviti račun, nas z najavo opozoriti na razprodaje (vsaj ¼ blaga mora biti po najvišji stopnji razprodaje), blago z napako mora biti označeno in ločeno, nižje cena blaga, ki mu bo vsak čas potekel rok uporabe,
- blago se mora prodajati v ustrezni embalaži
- pri ugotovljeni napaki na blagu in ob reklamaciji ima potrošnik v 8 dneh od prevzema blaga pravico do; novega izdelka/ odprave napake/ zmanjšanje odkupnine /vrnjen znesek kupnine. Če gre za skrite napake je rok 1 leto.
- pri predplačilu mora trgovec plačati ustrezne obresti,
- prodaja po pošti, preko katalogov, door to door – pravica potrošnika, da od take pogodbe odstopi (v 8-ih dneh pisna odstopna izjava, rok vrnitve blaga v 15-ih dneh). Prodajalec mora kupnino vrniti najkasneje v 15-ih dneh, drugače plača kazen (10 % zneska kupnine, za vsakih 30 dni še 10% zraven)
- prodaja na obroke – skleniti pisno pogodbo. Če zamujamo s prvim rokom trgovec lahko odstopi od pogodbe. Če zamudimo dva roka lahko zahteva celotno kupnino, če smo blago že prejeli.
- turistične storitve – turistične agencije morajo zavarovati potovanje
- pogodbe z začasnem zakupu turističnih objektov – sklenjena pisna pogodba. V 14-ih dneh lahko od pogodbe odstopite.

SVETOVNI TRG

Nastopanje na tujih trgih je samostojno, ni nobenih pravil. V prejšnji pravni ureditvi pa smo morali izpolnjevati določene pogoje za poslovanje na tujem trgu.

Tuji trgi so veliko bolj sovražni kot nacionalni trg. Podjetja so prepuščena sama sebi in veliki konkurenci, naletijo na prepreke, ki jih tuja država določa zaradi zavarovanja domačega trga. Vendar pa:

- Država pomaga pri nastopanju podjetij na tujem trgu – znotraj GZ se oblikujejo posebne sekcije za določene tuje trge in tukaj najdemo vsa pravila in informacije za poslovanje na tem tujem trgu.
- Lahko pa je že sklenjen dogovor med našo in drugo državo – dogovor o odpravi preprek pri trgovanju (državi si ne zaračunavata carine).

Deli svetovnega trga so nacionalni in regionalni trgi.

Oblike nastopanja naših podjetij na tujem trgu;

1. Glavna oblika je **promet blaga in storitev** s tujino (uvoz in izvoz). Imamo tri tipe prometa blaga:
 - **prost promet** - (ni ovir pri uvozu oz. izvozu)
 - **režim omejitev** - (količinske (količinski kontingent) ali vrednostne omejitve)
 - **regulacija z dovoljenji** (kot izjema); pri plemenitih kovinah, umetninah.

Promet storitev, kjer gre za:

- devizne prilive od prevoza blaga in potnikov
- storitve turističnih organizacij (storitve, ki so opravljene za tujece)
- špediterska podjetja
- podjetja, ki se ukvarjajo z investicijami v tujini
- predstavništva tujih podjetij (storitve naših letališč, pristanišč)

2. Prihaja tudi do višjih oblik povezovanja naših in tujih podjetij. Gre za **dolgoročno sodelovanje**, kjer se po ZOR pogodbe sklepajo za dobo najmanj 5-ih let. Pri teh pogodbah gre za:

- **proizvodno kooperacijo** – dogovor med podjetji, ki se dogovorijo o skupni proizvodnji, usklajevanje proizvodnje, dobave, planiranje obsega proizvodnje (poenostavitev proizvodnje). Ponavadi je proizvodna kooperacija nadgrajena tudi s poslovno-tehničnim sodelovanjem.
- **poslovno-tehnično sodelovanje** – gre za razna skupna raziskovanja, za skupno nastopanje na trgu, za skupni marketing. Gre za izmenjavo patentov, vzorcev, blagovnih znamk in know-how, torej prenos znanja.

3. **Institucionalno povezovanje** = organizacijsko. Možno je bilo šele takrat, ko smo pri nas omogočili, da lahko tujci dobijo lastninsko pravico. Tuja podjetja se lahko povezujejo z našimi podjetji ne le na podlagi pogodb, ampak tudi z lastninskimi deleži tujih podjetij (npr. Henkel Zlatorog; Henkel je vložil kapital v Zlatorog in s tem postal 51% lastnik podjetja. Zlatorog je postal Henklovo hčerinsko podjetje (institucionalizacija odnosov)).

Kriterij za določanje »tuje ali domače podjetje« ni kriterij, kdo je lastnik. Če je bilo podjetje ustanovljeno po našem pravu in je vpisano v naš SR (ne glede na to kdo je lastnik) je to naše podjetje. Tujec je lahko tudi 100% lastnik podjetja. Kriterij je sedež podjetja in ne lastnina.

4. **Tuja podjetja** so tista, ki imajo svoj sedež izven RS. Pri nas lahko poslujejo samo, če ustanovijo podružnice. Po našem zakonu moramo podružnico vpisati v SR. Tuje podjetje pa mora predložiti:

- **izpisek iz tujega registra** (da je podj. v tujini v resnici ustanovljeno in da deluje najmanj 2 leti)
- **sklep organa tega podjetja o ustanovitvi podružnice**
- **akt, ki ureja organizacijo te družbe** (ustanovitvena pogodba)
- **poročilo zadnjega poslovnega leta** (ali je poslovanje + ali -)
- **soglasje našega državnega organa** (če naš zakon to zahteva)

Tuje podjetje mora sporočiti tudi statusne značilnosti te podružnice:

- **kdo jo je ustanovil**
- **ime in sedež podružnice**
- **dejavnost podružnice**

- **kdo bo zastopal podružnico**

Status podružnice; Podružnica ni pravna oseba, kar pomeni, da pri nas nastopa samo v mejah pooblastil, ki jih daje matično podjetje. To pomeni, da ta podružnica vedno **nastopa le v imenu in za račun matičnega podjetja**. Za obveznosti te podružnice odgovarja matično podjetje v tujini z vsem svojim premoženjem.

Zakaj ustanovljamo podjetja v tujini ?

Zato, ker nam to omogoča lažji prodor in nastop na tuja tržišča. Obravnava se glede na to ali je to njihovo podjetje ali je to tuje podjetje. Lahko smo 100% lastniki tega podjetja, vendar to ni naše podjetje, ker e obravnava in posluje po pravu države, v kateri je ustanovljeno.

Pomembna opcija znotraj svetovnega trga je oblikovanje regionalnih trgov. Velika podjetja spoznavajo, da so nacionalni trgi za njih premajhni, svetovni pa premalo dostopni. V mnogih primerih je zato prišlo do povezovanja trgov, da bi na ta način dosegli neko večjo konkurenčnost drugje.

Velika podjetja zahtevajo velik trg. Evropa je ustanovila trg ES, da bi lahko konkurirala npr. ZDA.

Slovenski trg je premajhen in nesamozadosten, kar nam je povzročila izguba YU trga. EU nam je že dovolila določene olajšave. Za naš gospod. sistem je pomembna vključitev v CEFTO (Češka, Slovaška, Poljska, Madžarska in Slovenija), ki je območje svobodne trgovine med temi državami (poslovanje kot na domačem trgu) **EVROPSKA UNIJA = regionalni trg** (skripta str. 30)

EU je začela nastajati že leta 1951, ko se je oblikovala prva izmed treh ES:

- 1951 - Evropska skupnost za premog in jeklo
- 1957 – Evropska gospodarska skupnost (EGS)
- 1967 – Evropska skupnost za jedrsko energijo

EU je nastajala postopoma - članice EU:

- 1951 – Belgija, Francija, Italija, Luxemburg, Nizozemska, Nemčija
- 1973 – Danska, Irska, Velika Britanija
- 1981 – Grčija
- 1986 – Španija, Portugalska
- 1994 – Avstrija, Švedska, Finska

Slovenija je že podpisala pridružitveni sporazum, ki nam daje določene privilegije.

Gospodarski cilji EU;

- odpraviti carine in vse druge ovire pri pretoku blaga skozi države članice,
- države članice morajo oblikovati skupno trgovinsko in carinsko politiko,
- odpraviti ovire pri pretoku ljudi, uslug in kapitala,
- določili so skupno kmetijsko politiko (ker imajo sedaj preveč kmet. izdelkov subvencionirajo tiste, ki opuščajo določeno proizvodnjo)
- na področju transporta vodijo enotno politiko (omejitve in dovoljenja za tovornjake)
- vzpodbujajo prosto konkurenco med podjetji,
- enoten monetarni sistem (euro)

Politični cilji EU;

- skupno evropsko državljanstvo
- skupna zunanja politika
- skupna obrambna politika
- skupni izobraževalni projekti.

ORGANI EU (skripta str. 31)

- **evropski parlament** – šteje 626 poslancev, večje države imajo več poslancev, manjše pa manj. Evro. parlament ne sprejema zakonov. Sestavljen je tako kot parlamenti po Evropi, torej v skladu z delovanjem političnih strank (je odraz politične situacije v posameznih državah)
- **evropski svet** – je najpomembnejši organ ES. Ima moč odločanja. Je organ EU, ki ga sestavljajo predsedniki vlad članic. Šteje 15 članov. Sestaja se vsakih 6 mesecev in takrat se tudi preda vodenje EU drugi članici. Je organ, ki ima zakonodajno moč, odločitve se sprejemajo s soglasjem vseh.

- **ministrski svet** – ima moč odločanja za vse tiste zadeve, za katere jih pooblasti evropski svet. Sestavljajo ga ministri posameznih držav, sprejema konvencije in priporočila EU (ne sprejema zakonov)
- **evropska komisija** – pripravljajo gradiva za organe EU, predlaga smernice in direktive, ki jih nato sprejema ministrski svet ali celo evropski svet (ima normativno pobudo). Šteje 20 komisarjev, ki so pri svojem delu neodvisni in samostojni.
Postopek; komisija pripravi predlog in ga pošlje v parlament. Če je odločitev pozitivno sprejeta potem ministrski svet takšno smernico sprejme z večino glasov, če pa evropski parlament glasuje o predlogu negativno, lahko ministrski svet sprejme to smernico le soglasno.

EU ima svoje sodišče s sedežem v Haagu. To sodišče rešuje spore v zvezi z izvajanjem evropskih smernic. EU ima tudi računsko sodišče, ki nadzira porabo proračunskih sredstev EU, nadzira tudi prilive in odhodke.

PODJETJE (skripta str. 32)

Podjetje se je razvilo na določeni stopnji, ko preidemo iz obrtnega načina produciranja v ti. manufakturni način proizvodnje. To omogoči specializacijo posameznih producentov in na ta način produkcija prinese boljše kvaliteto in večji obseg proizvodnje.

O podjetju obstajajo različne pravne teorije:

- **teorija o namembnem premoženju** – prvotno se podjetje dejansko pojmuje kot neko namembno premoženje. Podjetnik, takrat lastnik, je del svojega premoženja namenil neki proizvodni dejavnosti. Podjetje se v prvotnem smislu pojmuje kot premoženje, ki je namenjeno takšni ali drugačni dejavnosti za pridobivanje dobička. Lastnik je tisti, ki zagotovi premoženje, organizira in vodi delovni proces, poskrbi, da se rezultati te produkcije unovčijo in nosi rizik celotnega poslovanja, s tem je upravičen tudi do dobička, kot plačilo za njegov rizik. Lastnik delavca kupi, ga najame in ni bil udeležen pri dobičku.
- **institucionalizacija podjetij** – podjetja se osamosvojijo od lastnikov. Lastnik pričakuje od podjetja dobiček, za doseg dobička imenuje dobre menedžerje. Menedžer je odvisen od lastnika, ki ga je postavil in ga lahko v vsakem trenutku odslovi. Menedžer je dolžan zagotavljati dobiček in narediti podjetje uspešno. Le-to bo uspešno, če bo vedno v špici razvoja (nova tehnologija, novi proizvodi). Interes lastnika je nasproti interesu podjetja oz. menedžerja. Lastniki se vedno manj ukvarjajo s samim poslovanjem podjetja.
- **teorija o podjetju kot interesni skupnosti** – podjetje bi lahko razumeli kot sistem interesov (interesi lastnika, delavcev, banke, dobaviteljev, kupcev). Podjetje bo uspešno delovalo, ko bo v ravnotežju. Vsi udeleženci bodo glede na svoj input dobili ustrezen output (če bodo delavci za svoje delo dobili ustrezno plačo bodo zadovoljni).

Oblike podjetij – znotraj širokega pojma podjetja v pravnem smislu ločimo dve vrsti pravnih subjektov;

- **Samostojni podjetniki in trgovci** (za opravljanje svoje dejavnosti ustanovi s.p. podjetje)
- **Gospodarske družbe**

DRUŽBE (skripta str. 33)

Glede na položaj družbenikov jih delimo na dve veliki skupini:

- **osebne družbe** – osebe oz. družbeniki vodijo, zastopajo družbo, odgovarjajo za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem (**D.N.O. / K.D. / T.D.**)
- **kapitalske družbe** – poudarek je na kapitalu. Treba je zagotoviti zadosten kapital, da lahko ustanovimo neko kapitalsko družbo. Osebe ne igrajo pomembne vloge, ponavadi oseb sploh ne poznamo, osebe ne odgovarjajo za družbo (**D.D. / K.D.D. / D.O.O.**)

Družbe delimo tudi po velikosti (po številu zaposlenih, velikost premoženja, velikost prometa)

- **male družbe** – imajo manj ko 50 zaposlenih, 140 MIO premoženja, manj kot 280 MIO prometa (če preseže 2 kriterija se šteje za srednjo družbo)
- **srednje družbe** – imajo do 250 zaposlenih, 550 MIO aktive, imajo 1.1 MRD prometa
- **velike družbe** – če presežemo dva kriterija srednje družbe. Omejitve navzgor ni (banke, zavarovalnice, povezane družbe)

Ustanovitev gospodarskih družb – podjetja se ustanovljajo po treh možnih sistemih;

- **normativni sistem** – ustanovitelji morajo zagotoviti vse pogoje, ki jih določa zakon (ZGD).
- **koncesijski sistem** – za ustanovitev je potrebno soglasje oz. dovoljenje državnega organa. Če to dovoljenje dobimo lahko ustanovimo to podjetje (banko lahko ustanovimo, če dobimo dovoljenje BS). Sistem je subjektiven in odvisen od presoje drugih. (nastal je v Angliji)
- **kombinirani sistem** – kombinacija prejšnjih dveh. Izpolnjeni morajo biti pogoji po zakonu in potrebujemo dovoljenje države. Če so izpolnjeni vsi pogoji po zakonu, država mora dati dovoljenje.

Pogoji za ustanovitev; splošni pogoji so določeni v ZGD

Ustanovitelji podjetij so lahko fizične in pravne osebe, domače in tuje. Pri osebnih družbah moramo imeti najmanj dva ustanovitelja, da lahko govorimo o družbi. Za D.D. najmanj 5, za D.N.O. pa največ 50 družbenikov.

Ustanovitveni kapital – razlika med osebnimi in kapitalskimi družbami. Zakon določa, da lahko osebno družbo ustanovimo tudi brez kapitala. Za kapitalsko družbo pa zakon določa minimalni začetni kapital.

Postopek za ustanovitev;

- sprejeti moramo **ustanovitveni akt**. Praviloma je to neka pogodba o ustanovitvi družbe.
- Družba mora imeti za poslovanje svoj ŽR pri APP.
- Družba mora biti vpisana v SR. Z vpisom v SR neka družbo formalno-pravno nastane.

STATUSNE ZNAČILNOSTI GOSPODARSKIH DRUŽB

Značilnosti so enake za vse družbe. Družbe so pravne osebe. Pravna oseba je organizacija, ki ji je pravni red priznal pravno subjektiviteto. Samo tiste organizacije, ki jim pravni red to lastnost da, so pravne osebe.

Ni pravne osebe brez personalnega in materialnega substrata.

Pravna oseba je v bistvu produkt prava, ki omogoča, da skupina ljudi, organiziranih v takšni ali drugačni družbi lahko vstopa v pravna razmerja z drugimi subjekti. Znotraj pravne osebe se izražajo tudi temeljni družbeno-ekonomski odnosi.

PРАВNA SUBJEKTIVITETA V ORGANIZACIJI TER ODGOVORNOST

Imamo dve vrsti pravnih oseb !

- **FIZIČNE OSEBE** -označujejo človeka, ki ima določene pravne in poslovne sposobnosti.
- **PРАВNE OSEBE** - pravna oseba je lahko vedno organizacija ki ji pravni red prizna to sposobnost. Je pravno tehnični institut. Razvila se je zaradi potreb pravnega prometa. Je tista ki si omogoča pravne posle. Skozi pravno osebo se izražajo tudi konkretni družbenoekonomski odnosi in skozi pravni red izražajo pravila in interese. Je sredstvo skozi katero se uveljavljajo družbenoekonomski odnosi.

Razlaga; da bi neki organizaciji priznali pravno subjektiviteto mora imeti svoja dva pogoja;

- **materialni substrat** (stroji, sredstva...) in,
- **personalni substrat** (osebe..)

Pravna oseba ima prav tako kot fizična oseba;

- **pravno sposobnost** – sposobnost biti nosilec pravic in obveznosti. Pravne osebe imajo neomejeno pravno sposobnost. Naš ZGD priznava pravno osebnost tudi osebnim družbam.
- **poslovna sposobnost** - je sposobnost sklepati pravna razmerja. Poslovna sposobnost je vezana na pravno sposobnost in v mejah pravne sposobnosti lahko organizacija sklepa posle, pogodbe.

S priznanjem pravne osebe sta priznani tudi pravna in poslovna sposobnost. Za razliko od fizičnih oseb pravna oseba dobi poslovno in pravno sposobnost z vpisom v sodni register.

Poznane pa so razne teorije pravnih oseb;

- **T. fiktivnosti pravne osebe** – pravna oseba pravzaprav ne obstaja. Je samo fikcija v naših glavah, si jo samo predstavljamo
- **T. o realnosti pravne osebe** - pravna oseba je organizacija, ki ima svoje cilje, interese in v tem smislu je realna v družbenem sistemu.
- **T. oseb** - je skupina ljudi, katerim je podeljena lastnost pravne osebe. Skupina oseb naj bi bila pravna oseba. Prevladuje zlasti teorija realnosti. Enači pravno osebo z organizacijo. Pravzaprav je pravna oseba nadgradnja organizacije: Pravna oseba je produkt prava.

Novjša poimenovanja pravnih oseb – razvoj podjetij je pripeljal do treh pojavov razumevanja pr. osebe;

- **Pojava »razenotenja« pravne osebe.** (podjetje A, ki kupi podjetji B in C se deli tri dele) Deli podjetja postanejo samostojne pravne osebe. Proces razenotenja; ko iz enotnega pojma podjetja preidemo na dele podjetja, ki jim prav tako priznavamo pravno subjektiviteto. Kot posledica razenotenja pride do
- **Pojava diferenciacije** pravne osebe oz. razvrednotenja poslovne sposobnosti. Pravna sposobnost in poslovna sposobnost je lahko različna.
- **Spreglek pravne sposobnosti** - Za razumevanje je potrebno poznati, da pravo štiti lastnike podjetja, da se jasno loči med fizično in pravno osebo. To mora biti jasno ločeno. (Primer letalske družbe katere lastnik je bil pilot in istočasno direktor družbe. Ko je letalo strmoglavilo je bil tovor uničen in pilot mrtev. Pride do določenih zahtevkov s strani upnikov glede uničenega tovora. Upniki tožijo podjetje ki pa ga v bistvu ni več in nima nikakršnih-koli drugih sredstev. Upniki nato zahtevajo premoženje, hišo in ostale stvari nepremičnine, premičnine... Pri tem tudi tožijo ženo kot dediča. Tožbo izgubijo. V tem smislu pravo štiti lastnika).

Zakon pozna 4 situacije spregleda ko je spregled tudi možen.

- Gre za situacije ko zlorabimo pravno osebo za doseg ciljev ki je sicer za posameznika prepovedano.
- Če pravno osebo zlorabimo, da oškodujemo upnike.
- Spregled je možen tudi, ko v nasprotju z zakonom ravnamo s premoženjem pravne osebe kot z lastnim.
- Če v svojo korist ali prijateljev zmanjšamo premoženje družbe pa bi morali vedeti da bi to povzročilo plačilno nesposobnost pravne osebe.

Zakon dopušča spregled pravne osebnosti, posledica je odgovornost nastopanja tudi družbenikov ki sicer po zakonu ne odgovarjajo. Zlasti v kapitalskih družbah pride v poštev to načelo.

ZASTOPNIKI PRAVNE OSEBE

Zastopanje pomeni prevzemati pravice in obveznosti za nekoga drugega v tem primeru za družbo. Le zastopnik prevzema pravice in obveznosti. Družba brez zastopnikov ne more funkcionirati, saj ne bi mogla izražati volje. Zakon določa kdo so zastopniki družbe. Najprej govorimo o zakonitih zastopnikih. Določa jih seveda zakon. Zakon pravi kdo so zakoniti zastopniki. Za osebne družbe so zastopniki družbeniki, sami zastopajo družbo.

Zakoniti zastopnik

Že sam zakon določa za vsak posamezen tip družbe, kdo je tista oseba, ki že po samem zakonu zastopa družbo.

Pri osebnih družbah so zakoniti zastopnik kar sami družbeniki. Družbo lahko zastopata dva ali več zastopnikov. Če več družbenikov zastopa družbo potem imamo;

- **skupno zastopanje** – če imamo tri zastopnike, se morajo pri sklepu pogodbe podpisati vsi trije,
- **posamično zastopanje** – če imamo 3 zastopnike lahko pogodbo sklene vsakdo izmed njih, ne potrebujejo se podpisati vsi trije.

Kapitalske družbe zastopajo posebni organi – d.d. zastopa uprava d.d. / d.o.o. zastopa poslovodja ali direktor.

Posebni pooblašenci – so osebe, ki jih lahko pooblastijo zakoniti zastopniki. Nihče ne more na drugega prenesti več odgovornosti ali pravic kot jih ima sam. Pooblastila so lahko omejena.

Pooblastilo je lahko **splošno** (npr. odvetnik nas zastopa v vseh pravnih zadevah na sodišču) **ali specialno** (kadar osebo pooblastimo za točno določene zadeve v katerih nas bo zastopala)

Prokurist

Je posebne vrste zastopnik, oseba velikega zaupanja. Prokura se da tistemu kateremu se zaupa. Prokuristi imajo najširša pooblastila, ki jim jih ni mogoče omejiti. Že po zakonu pomeni, da lahko sklepa vse vrste pravnih poslov z izjemo, da ne sme odtujiti ali bremeniti nepremičnin. Prokuro podelijo pri osebnih družbah podjetnik ali družbeniki, pri kapitalskih družbah organ družbe. Prokura je lahko posamična ali skupna. Prokuro se podeli ali tudi vzame po zakonu. Vsak trenutek se prokura lahko tudi vzame. Vpiše se v SR, če se odvzame pa se izbriše.

Zastopnik iz zaposlitve – pooblastilo prihaja iz samega delovnega pooblastila (npr. sprevodnik na avtobusu)

Glede na množico vrsto poslov, ki se sklepajo se je v novejšem času pojavilo zastopanje preko podjetij. Podjetja katerih dejavnost je zastopanje. Razna podjetja imajo samo to dejavnost zastopanja.(špedicija, in drugi..)

VPRAŠANJE ODGOVORNOSTI PRAVNE OSEBE

Vsaka fizična oseba je za svoje obveznosti odgovorna. Odgovornost je vedno vezana na obveznost. Obveznost je dolžnost ravnanja nekega pravnega subjekta, da nekaj stori, opusti ali trpi. Te obveznosti lahko nastajajo na različne načine; **po samem zakonu** (zakonite obveznosti) ali **pogodbene obveznosti** (prevzamemo jih s pogodbo). Odgovornost je posledica neizpolnitve neke dolžnosti. Vsaka družba za svoje obveznosti vedno odgovarja z vsem svojim premoženjem. Ko govorimo o pravnih osebah se razume, da je odgovornost vedno in samo premoženjska. Sankcija je premoženjska.

Ko se pogovarjamo o odg., gre vedno za **razmerje med upnikom in dolžnikom**. Zanima nas v kakšnem položaju je upnik do dolžnika in ali lahko za dolžnika odgovarja tudi kdo drug. Pri odg. drugih poznamo;

- **solidarna odgovornost** – upnik lahko izbira med katerikoli dolžnikom in izbere tistega od katerega bo najlažje in najhitreje dobil plačilo terjatev. Izbere lahko kogarkoli.
- **subsidiarna odgovornost** – upnik se mora držati vrstnega reda in zahtevati izpolnitev obveznosti od glavnega dolžnika in če zoper njega ne uspe, se lahko obrne na subsidiarne dolžnike.

Obe obliki odg. sta lahko neomejeni ali omejeni. Če sta neomejeni dolžniki odgovarjajo z vsem premoženjem. Odgovornost je lahko tudi omejena, in sicer; z določenimi sredstvi ali pa le do določene višine sredstev.

Preden je družba nastala je odg. ustanoviteljev manjša in solidarna. Ko je družba že nastala še vedno obstaja nedeljena odg. ustanoviteljev. Ko pride do združitve podjetij tudi odgovornosti preide na pravne naslednike.

VRSTE DEJAVNOSTI DRUŽBE (skripta str. 42)

Dejavnost je zavestno usmerjeno delovanje neke družbe k dosegu temeljnega cilja družbe, ki je dobiček. Cilj je primaren, dejavnost pa je sekundarna.

Delitev dejavnosti;

- **gospodarske** – opravljajo se na trgu zaradi dobička, kar pomeni, da je gospod. dejavnost tudi pridobitna. Gospod. dejavnosti so lahko pridobitne, lahko pa so nepridobitne v subjektivnem smislu dobička (lastniki ne dobijo denarja ampak ga vložijo v podjetje).
- **negospodarske** – se ne opravljajo na trgu ampak se storitve, dobrine zagotavljajo na podlagi zavarovanj ali neposredno iz proračuna. Gre za zadovoljevanje potreb. Gospod. družba lahko opravlja tudi negospodarsko dejavnost (zdravstvo, šolstvo, kultura) in na ta način pridobi dobiček (ustanovijo glasbeno šolo).

Dobiček;

- **v objektivnem smislu** – plus poslovanja, to kar podjetje ustavi
- **v subjektivnem smislu** – o dobičku govorimo o kategoriji, katerega dobi lastnik.

Za opravljanje dejavnosti moramo izpolniti POGOJE;

- **splošni pogoji** – dejavnost moramo ustrezno statusno pravno organizirati (kot s.p. ali gospod. družbo), dejavnost, ki jo želimo opravljati moramo registrirati (v ust. aktu in v SR). Zakon določa, da lahko družba opravlja samo tiste dejavnosti, ki so vpisane v SR. Če ne, sledijo naslednje sankcije oz. teorije;
 - **ultra vires (preko meja registrirane dejavnosti)** – taki pravni posli so nični, posli ne veljajo, se razveljavijo. Vzpostavi se prejšnje stanje, kot da posla ni bilo.
 - druga teorija pravi, da tudi posli, ki so preko meja registrirane dejavnosti veljajo (pri nas določeno v ZGD) Zakon ščiti tretjo dobroverno stranko, seveda če je bil posel sklenjen v dobri veri, če ne je posel ničn. Zakon ni predpisal neke splošne sankcije za nezakonit posel – te sankcije so zapisane v posamičnih aktih (generalne sankcije ni, rečamo vrsto *lex specialis*)
- **posebni pogoji** – določajo jih posebni predpisi (*lex specialis*) – glede tehnične opremljenosti / sanitarni in zdravstveni pogoji / kadrovske pogoji / higienski pogoji /pogoji glede varstva pri delu /glede požarne varnosti. Inšpekcijski organi ugotavljajo ali so ti pogoji izpolnjeni. Na podlagi njihovega poročila, da izpolnjujemo pogoje pa nam upr. organ izda odločbo za opravljanje dejavnosti.

Vrste dejavnosti;

Standardna klasifikacija dejavnosti je povzeta po NACE (uradna stand. razvrstitev dejavnosti v EU). V svetu obstaja 1 model razvrščanja. Pri nas poznamo 17 področij, ki so označene s črkami. Najprej gre za oddelke, ki so označeni z dvema številka. Oddelki se delijo na skupine – črka+3 mestna številka, še nižji nivo je razred, ki je 4-mestna številka. Vsaka dejavnost se mora opredeliti vse do meje razreda. Klasifikacija pa pozna tudi podrazrede – 5 mestna številka.

Razvrščanje dejavnosti opravlja Urad RS za statistiko. Gospod. družba lahko opravlja več dejavnosti, zakon ne postavlja nobenih omejitev, odločijo se ustanovitelji sami, katero dejavnost bodo opravljali.

Sedež; (kraj, ulica, hšt)

Sedež je kraj, ki je kot tak določen in zapisan v aktih družbe in je vpisan v SR. Določijo ga ustanovitelji. Po zakonu se sedež določi; v kraju, kjer se dejavnost opravlja / v kraju, kjer opravlja dejavnost posloводство oz. kjer so direktorji družbe.

Po sedežu se določajo različne stvari. Določa se ali je podjetje domače ali tuje. Na sedež se veže sodna (krajevna) pristojnost. Glede na sedež se določajo obveznosti družbe. Vsaka sprememba sedeža se mora sporočiti registrskemu sodišču. Na sedež se veže cela vrsta pravno navezanih okoliščin pa tudi poslovnih. Pomembno je da organizacije navaja tudi firmo, kapital, torej javnost podatkov, ki jih podjetja navajajo na poslovnih papirjih.

FIRMA

FIRMA je znak prepoznavanja, je znak individualizacije družb. Firma je ime s katerim družba posluje. Beseda firma izhaja iz latinske besede "firmare" (podpis).

Obvezne sestavine firme;

- mora imeti ime vsaj enega družbenika, pri kapitalskih družbah so imena splošna (zav.Triglav, Sava..itd.),
- navedba dejavnosti (mlekarne, ...)
- označba tipa družbe (npr. D.N.O., K.D., T.D., D.D., K.D.D., D.O.O., itd..)

Neobvezne sestavine so;

- fantazijska imena
- razni dodatki, logotipi (npr. Telekom ina ptičko)

Omejitve in pravila o sestavi firme;

- firma mora biti v slovenskem jeziku, njen prevod v tuj jezik pa se lahko uporablja samo skupaj s firmo v slovenskem jeziku
- določeno je tudi, katerih besed in znakov firma ne sme vsebovati, ter kakšen je postopek za pridobitev dovoljenja za uporabo določenih besed – npr. Slovenija oz. besed, ki označujejo državo ali lok. skupnost.
- besedo Slovenija oz. njene izpeljanje in kratice se lahko uporablja le s soglasjem vlade RS,
- ime ali del imena zgodovinske ali druge znamenite osebe je dovoljeno vnesti v firmo le z njenim dovoljenjem, če je umrla pa z dovoljenjem njenega zakonca ali sorodnikov do tretjega kolena, ter z dovoljenjem ministra, pristojnega za upravo.
- **nedovoljene sestavine** – firma ne sme vsebovati besed ali znakov; ki nasprotujejo zakonu ali morali / vsebujejo znane blagovne in storitvene znake drugega upravičenca / vsebujejo ali posnemajo uradne znake.

Napačna uporaba imena firma

Firma ni isto kot podjetje. V stečaj gre podjetje in ne firma. Družba odkriva nova področja za svoj trg in ne firma (istovetijo družbo s pojmom firma).

V čem je pomen firme ? Firma je velik gospodarski pomen, je zelo vredna.

V čem je vrednost in gospodarski pomen ? Firma je znak in potrošniki nas prepoznavajo. Bolj kot nas potrošniki poznajo bolje je to za firmo (npr. nakup OA Mercedes). Firma vleče potrošnika, ki so vezani na firmo. Poznana

firma ima velik krog potrošnikov. Znana, dobra firma je pomembna in veliko vredna. Gre za gospod. vrednost. Naš zakon ne dovoljuje nakupa firme, dovoljuje pa nakup podj. skupaj s firmo (ki je lahko dobro uveljavljena).

Pravna načela bistva firme;

- **načelo resničnosti** – firma mora odražati dejansko situacijo, razvidno mora biti za kakšno dejavnost gre,
- **načelo enotnosti** – celotno podjetje in vsi posamezni deli podjetja v pravnem prometu vedno nastopajo z naslovom firme (obrat lahko pod svojim imenom, vendar ob souporabi imena firme),
- **načelo obveznosti** – podjetje mora imeti firmo, mora jo uporabljati (firma se mora obvezno uporabljati v pravnem prometu),
- **načelo izključnosti** – pove, da smo s tem, ko smo firmo vpisali v SR izključili vse druge družbe, da bi lahko uporabile enako firmo,
- **načelo spremenljivosti** – če se v družbi spremenijo razmere, se spremenijo sestavine firme. Družbeniki imajo pravico zahtevati, da če izstopijo iz firme se iz firme izbriše tudi njihovo ime. Nasprotno je načelo trajnosti (firma se ne sme spreminjati).

Varstvo firme – poznamo dve obliki varovanja firm;

- **javnopravno varstvo** - zagotavlja ga registrsko sodišče. Varuje jo po načelu izključnosti. Ob vsaki prijavi novega podjetja, preverimo ali v SR že ni vpisana kakšna firma. Če je, bo po uradni dolžnosti zavrnilo to ime. Če ustanovljamo podjetje moramo biti tudi sami pozorni če ni že vpisana neka firma v SR.
- **civilnopravno varstvo** - je drugo pravno varstvo, kjer moramo sami poskrbeti za varnost. Če bo prizadeto podjetje ugotovilo podobno firmo s tožbo lahko zahteva izbris takšne firme. V tožbi je treba dokazati pravni interes – torej mora tožitelj dokazati, da lahko pride do oškodovanja ali je celo že prišlo. Zahtevak lahko uveljavljamo 3. leta.

Nameravana firma; Firmo lahko vpišemo še preden družba nastane, vpis nima trajnega varstva. V enem letu se mora družba tudi ustanoviti, drugače sodišče izbriše to firmo in je s tem ne varuje več.

SAMOSTOJNI PODJETNIK (s.p.)

Samostojni podjetnik posameznik je fizična oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost (v obliki podjetja), kot svojo izključno dejavnost. S.p. ni gospodarska družba, kajti ne gre za združevanje več subjektov, je pa vsekakor gospodarski subjekt, ki opravlja gospod. dejavnost. Lahko ima malo, srednje ali veliko podjetje. Fizična oseba je zato, ker on vodi to dejavnost in je odgovoren z vsem svojim premoženjem. Pravo privilegira male podjetnike. Mala podjetja so najbolj prilagodljiva, fleksibilna in dinamična. Interes je v malih podjetjih, vendar so najbolj ranljiva in rizična.

Način ustanovitve;

Začetek upravljanja prijavi na davčnem uradu., kjer se vodi vpisnik malih podjetnikov, če izpolnjuje pogoje. Če ima srednje ali veliko podjetje veljajo enaka pravila kot za gospodarske družbe. V tem primeru se vpiše v SR.

Področje vodenja evidenc; s.p., ki ima malo podjetje (manj kot 50 zap.) vodi enostavno knjigovodstvo, srednji in velik podjetnik pa dvo-stavno knjigovodstvo.

Za s.p. velja vse o dejavnosti, firmi in sedežu, poslovni skrivnosti in konkurenčni prepovedi.

Prenehanje s.p.;

- prenehanje poslovanja mora podjetnik priglasiti organu pristojnemu za javne prihodke,
- podjetnik mora vsaj tri mesece pred priglasitvijo prenehanja poslovanja, na primeren način objaviti, da bo prenehal poslovati ter ob tem navesti tudi dan prenehanja in obvestiti upnike,
- enaka dolžnost smiselno velja tudi za podjetnika, ki namerava podjetje prodati ali ga vložiti v družbo,
- v primeru smrti velja, da lahko dedič pokojnega nastopi v podjetju in nadaljuje zapustnikovo podjetje, brez prenehanja.

GOSPODARSKE DRUŽBE delimo;

- **osebne** – d.n.o. / k.d. / dvojna družba / tiha družba
- **kapitalske** – d.d. / k.d.d. / d.o.o.

DRUŽBA Z NEOMEJENO ODGOVORNOSTJO – osebna družba

Je nastajala v smislu dveh družbenikov. Zаметke te družbe vidimo že v razvoju trgovine v 12. Stoletju. Že iz teh časov obstajajo predpisi. Nato leta 1673 v Franciji za časa kralja, Lou 14-stega, (gradovi) Prvi zakoni nastanejo leta 1807 v Franciji, ki je bila prva od držav ki je sprejela trgovski zakonik.

D.n.o. je družba 2 ali več družbenikov, ki za obveznosti družbe odgovarjajo z vsem svojim premoženjem.

Nastanek d.n.o.

Potrebno je skleniti posebno ustanovitveno pogodbo (kjer vpišemo statusne značilnosti družbe – firmo, sedež, dejavnost, kdo so družbeniki, ustanovitveni kapital), ki jo podpišejo vsi družbeniki. Zakon ne določa posebnega ustanovitvenega kapitala (ne določa spodnje meje). Družbeniki lahko ustanovitveni kapital vložijo v denarju ali s stvarnimi vložki (stavbe, stroji), ki se morajo ustrezno ovrednotiti. Če v pogodbi ni določeno, kakšen je delež družbenikov uporabimo ZGD, ki določa da so deleži družbenikov enaki. V družbo lahko družbeniki vlagajo tudi pravice (inovacije, patente). Zakon priznava **načelo pogodbene svobode**. Zakon daje družbenikom možnost, da medsebojna razmerja uredijo samostojno. V pogodbo ni mogoče napisati, da določeni družbenik ne odgovarja za obveznosti družbe. Ko smo zapisali ustanovitveno pogodbo, vložili kapitalske vložke in odprli svoj ŽR je potreben vpis v SR. Z vpisom v SR smo družbo formalnopravno ustanovili.

D.n.o. je primerna za družinsko podjetje, kjer gre za skupino ljudi, ki imajo med seboj veliko mero zaupanja.

Načelo pogodbene svobode – vsebina je stvar družbenikov. Če družbena pogodba posameznih stvari ne omenja uporabljamo neposredno ZGD. Svobodno pa se ne urejajo vprašanja, ki se nanašajo na tretje osebe.

Obveznosti družbenikov;

- **dolžnost o plačilu deležev** - družbeniki vplačajo svoj delež, tako kot je določeno v pogodbi
- **dolžnost poročanja** - družbenik je glede poslovanja družbe zavezan, da o sklenjenih poslih, ki jih je opravil za družbo poroča družbi in o vsakem poslu pripravi obračun posla,
- **dolžnost takojšnjega vplačila prihodkov družbe v blagajno družbe** – vsa vplačila, ki jih je dobil za družbo vplača v blagajno družbe, če zamuja vplača tudi zamudne obresti,
- **dolžnost, da posle družbe vodijo skrbno** – v družbenih zadevah mora ravnati tako, kot v lastnih zadevah.

Pravice družbenikov;

- **pravica do nadzora nad poslovanjem** – da pregleda poslovne knjige,
- **do poslovanja** – lahko organizira delovni proces
- do zastopanja
- **ima pravico do dobička** – pravilo je, da se dobiček izračuna ob zaključku poslovnega leta. (dobiček pomeni ostanek denarja, po tem ko smo pokrili vse obveznosti)
 - **prvi del** – vsi družbeniki imajo pravico, da se jim izračuna dobiček v razmerju 5% glede na nominalno vrednost njihovega kapitalskega vložka
 - **drugi del** – če pri delitvi dobička še kaj ostane, se to razdeli med vse družbenike enako.

Zakon ne predvideva, da bi se ta dobiček izplačal, ampak se pripiše ustanovitvenemu deležu družbenika in s tem vpliva na delitev dobička naslednje leto. Zakon pravi, da ima vsak družbenik pravico, da si iz blagajne družbe izplača do 5% svojega deleža dobička. Teh 5% si lahko izplačajo ob pravem času, lahko pa teh 5% dvignejo tudi takrat, ko ni bilo dobička, vendar pa ne sme posegati v osnovni delež. Če prihaja v družbi do izgub ni dobička. Izgube pa se ravno tako pripisujejo k deležu. Se pravi zaradi izgub se manjšajo tudi deleži.

Odnosi med družbeniki – zakoniti zastopniki so družbeniki. Vsi lahko zastopajo, razen, če ni v družb. pogodbi določeno drugače. Lahko je tudi določeno, da je zastopanje skupaj s prokuristom. Če s posameznim zastopnikom nismo zadovoljni lahko tega odstavimo, kar pa je treba dokazati na sodišču (da je nesposoben ali da je huje kršil pravila iz pogodbe). Poleg zak. zastopnikov lahko družbo zastopajo tudi drugi zastopniki.

Izstop družbenika;

Če družbenik ni zadovoljen s poslovanjem družbe lahko iz družbe izstopi. Iz družbe lahko izstopi ob zaključku poslovnega leta in če je v naprej najavil svoj izstop, kar mora storiti vsaj 6 mesecev pred izstopom. Družbenik, ki meni, da je v družbi kakorkoli prizadet lahko s tožbo zahteva prenehanje družbe (ostali e lahko branijo z nasprotno tožbo in zahtevajo izključitev družbenika). Če gre za izstop ali izključitev družbenika, se predpostavljam, kot da bi družba prenehala in se ugotovi tržna vrednost družbe. Na podlagi tržne vrednosti se določijo vrednosti deležev posameznega družbenika. Družbenik, ki je izstopil ali bil izključen ima pravico, da se mu njegov delež izplača (tržna vrednost). Pri izračunu negativne vrednosti podjetja mora ta družbenik doplačati

oz. obstaja odgovornost za te obveznosti. Družbeniki za obveznosti družbe odgovarjajo tudi po prenehanju družbe in sicer še 5 let po izbrisu družbe iz registra.

Odgovornost d.n.o. – družba odgovarja za vse obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem. Za obveznosti družbe odgovarjajo tudi družbeniki. Odgovornost družbenikov v odnosu do družbe in upnikov je subsidiarna (neomejena). Odgovornost med družbeniki pa je solidarna.

Prenehanje družbe;

- **s potekom časa, za katerega je bila ustanovljena** (če je družba ustanovljena za določen čas)
- **s stečajem**
- **če se število družbenikov zmanjša pod dva** (če družbenik v času 1 leta pridobi še enega ali se preoblikuje v s.p. družba ne preneha)
- **ko o tem soglasno sklenejo družbeniki**
- **s smrtjo oz. prenehanjem družbenika**, če družbena pogodba ne določa drugače.

V primeru smrti družbenika lahko družba preneha ali pa se nadaljuje, pri čemer moramo v razpravljanje vključiti dediče. Dediči morajo o smrti obvestiti vse ostale družbenike in morajo voditi posle, ki jih je sklenil umrli družbenik tako dolgo, dokler jih v vodene ne prevzamejo ostali družbeniki. Dediči lahko vstopijo v družbo namesto prejšnjega družbenika, lahko pa uveljavljajo pravico, da se jim prizna položaj komanditistov. Če jim ostali družbeniki to priznajo se mora d.n.o. spremeniti v k.d., če pa jim tega statusa ne priznajo pa dediči lahko izstopijo iz družbe, kar lahko pomeni prenehanje družbe, če je v družb. pogodbi določeno, da družba preneha z izstopom ali smrtjo enega družbenika.

Imamo dva postopka prenehanja:

- **likvidacija**
- **stečaj**

KOMANDITNA DRUŽBA – osebna družba

K.d. je osebna družba, v kateri e pojavlja vsaj en družbenik, ki za obveznosti družbe odgovarja z vsem svojim premoženjem in vsaj en družbenik, ki za obveznosti družbe ne odgovarja.

Tisti, ki za obveznosti odgovarja z vsem svojim premoženjem je **komplementar** (glavni v družbi). Drugi družbenik, ki vloga kapital in e po njem družba imenuje je tisti, ki za obveznosti ne odgovarja = **komanditist**.

Ustanovitev k.d.

Potrebno je skleniti posebno ustanovitveno pogodbo, kjer določimo vse statusne značilnosti družbe. Vpišemo firmo, sedež, dejavnost, vsebovati pa mora tudi podatke o komanditistih in komplementarjih in kakšne deleže ima posamezni družbenik. Za ustanovitev k.d. ni določen minimalni ustanovitveni kapital, kajti jamstvo predstavlja osebna odgovornost. Z vpisom v SR smo družbo formalno-pravno ustanovili.

Razmerja med družbeniki

- **komplementar** je tisti, ki je pomemben v družbi, je tisti, ki vodi družbo, ima poslovodno funkcijo, on tudi zastopa družbo, je zakoniti zastopnik,
- **komanditist** ni upravičen voditi poslov družbe in ne sme nasprotovati poslovanju komplementarjev.

Komanditist ne more voditi družbe, ne more nastopati kot zakoniti zastopnik, lahko pa se mu podeli **prokura**. Odgovornost komanditista nastopi le takrat, če še ni vplačal celotnega deleža svojega osnovnega vložka. Upniki ne morejo terjati od komanditista.

Delitev dobička

- **prvi del** – vsi družbeniki imajo pravico, da se jim izračuna dobiček v razmerju 5% glede na nominalno vrednost njihovega kapitalskega vložka,
- **drugi del** – če je dobička več, e deli sorazmerno z vložnim kapitalom, torej tisti, ki ima večji osnovni delež dobi več dobička.

Komplementar lahko med letom dvigne 5% iz družbene blagajne, komanditist pa te pravice nima.

Komanditistov dobiček se lahko pripisuje k njegovemu kapital. deležu, dokler ne doseže velikosti njegovega osnovnega kapitalskega vložka. Komplementar lahko pušča svoj ustvarjeni dobiček in s tem njihov osnovni kapitalski vložek povečuje.

Ko imamo izgubo pa se njihov vložek zmanjšuje, torej se zmanjšuje vrednost deleža. Komanditistu pa se dobiček ne sme izplačati, če se zaradi izgube njegov delež zmanjša.

Pravice komanditista

Komanditist ima ob zaključku poslovnega leta pravico, da mu komplementar vroči poslovno poročilo iz katerega je razvidno poslovanje družbe. V zvezi s tem in takrat ima komanditist pravico, da pogleda tudi poslovne listine, poslovne knjige in preveri ali je to poslovno poročilo točno. Če mu komplementar ne vroči letnega poročila, lahko komanditist to zahteva s sodnim potom.

Prenehanje k.d.

- s potekom časa za katerega je bila ustanovljena
- s stečajem
- po izrecni zakonski določbi zaradi komanditistove smrti k.d. ne preneha
- z odpovedjo
- na podlagi sodne odločbe.

DVOJNA DRUŽBA

Je poseben tip k.d.. K.d. je dvojna družba takrat, kadar se kot edini komplementar pojavlja družba, ki nima osebno odgovornih družbenikov. Ustanovitelji so lahko fizične in pravne osebe.

Zakon pravi, da nekdo lahko ustanovi kapitalsko družbo prav s tem namenom, da se bo kot komplementar pojavil v k.d.. Najprej ustanoviš kapitalsko družbo in šele potem kot družba nastopiš v k.d.. S tem se izogneš osebni odgovornosti. Zakon pa ne dovoljuje, da bi dvojna družba ustanovila novo dvojno družbo.

Zakon zahteva, damora biti na vseh poslovnih listinah poleg firme dvojne družbe označeno tudi ime poslovođij oz. članov uprave komplementarja dvojne družbe.

Dvojna družba se lahko načeloma pojavi pri d.n.o., če so vsi družbeniki pri d.n.o. družbe brez osebno odgovornih družbenikov. Družbe brez osebne odgovornosti družbenikov so kapitalske družbe (izjema je k.d.d.).

TIHA DRUŽBA

T.d. je definirana kot osebna družba, pri kateri tihi družbenik vložil kapital oz. svoj premoženjski vložek v podjetje nekoga drugega in pri tem pridobi pravico do dobička.

Nastanek t.d.

T.d. nastane s sklenitvijo pogodbe. Pri tem je tipično, da gre vedno za razmerje med samo dvema subjektoma, torej med nosilcem t.d. in tihim družbenikom.

Če ogovorimo o nosilcu t.d. je to lahko samostojni podjetnik ali pa katerakoli družba.

Tihi družbenik je lahko vsak pravni subjekt, ki vlaga kapital v to t.d.. Neka družba ima lahko več tihih družbenikov, vendar gre pri vsaki za posebno t.d. in posebno pogodbo (z vsakim se sklene posebej).

Gre za družbo, kjer tudi tihi družbenik nosi celoten riziko poslovanja. Odgovarja tudi za nastalo izgubo, ki se odpisuje od njegovega deleža. Od tihega družbenika se ne more zahtevati, da vrne že izplačani dobiček prejšnjih let, če je zadnje leto izguba.

Tihi družbenik ima pravico do nadzora nad poslovanjem družbe. Tudi njemu moramo izročiti letno poročilo. Med poslovnim letom lahko vpogleda v listine le preko sodišča.

T.d. kot taka nima svoje firme, se ne vpisuje v SR, ker ni pravna oseba (nima svoje firme in ne nastopa v pravnem prometu).

Prenehanje t.d.

- s potekom časa za katerega je bila ustanovljena
- s sporazumom med nosilcem in tihim družbenikom
- z opustitvijo dejavnosti nosilca t.d.
- s smrtjo oz. prenehanjem nosilca t.d., razen če pogodba določa drugače
- z odpovedjo tihega družbenika
- na podlagi sodne odločbe.

VREDNOSTNI PAPIRJI (skripta str. 54)

Delimo jih na več vrst;

- **kratkoročni vred. papirji** – do enega leta
- **dolgoročni vred. papirji** – daljše obdobje
- **javni vred. papirji** – izdaja jih država
- **zasebni vred. papirji** – izdajajo jih gospodarski subjekti
- **dolžniški (obligacijski)** – obveznice, menice, čeki
- **lastniški vred. papirji** se delijo;
 - **članski oz. korporacijski** – delnice
 - **vred. papirji s stvarno-pravnimi pravicami** (lastninska pravica na stvari – tovorni list)

OBVEZNICA

Z njo se izdajatelj obvezuje, da bo prinositelju tega papirja v določenih rokih izplačal določene zneske. Obveznico nekdo izda, da zbere nek kapital, vendar se zavezuje, da bo to vrnil z določenimi obrestmi, katere so ponavadi večje kot bančne.

Odgovornost obveznice nosi izdajatelj. Nakup obveznice je rizična naložba (razlika med državnimi obveznicami, ki so varne, tveganje pri podjetjih), saj če izdajatelj propade ne pride do plačil. Z obveznicami gre za neke vrste kreditiranja.

ČEK – MENICA

Ček izda tisti, ki denar ima. Menico pa izda tisti, ki denarja nima. Z izdajo menice se nekdo zavezuje, da bo v določenem roku poplačal neko obveznost.

DELNICA

Izdajatelj delnice se ne obvezuje, da bo kupcu delnice karkoli vrnil in ne obljublja obresti. Delnice prinašajo določene pravice. Glede obveznosti imamo dva akta:

- vpis delnice – zavezujemo se da bomo dejansko prevzeli delnice in jih tudi vplačali,
- akt dejanskega vplačila – delničar mora vpisano delnico vplačati v predpisanih rokih, drugače nastopi obveznost. Družba ga lahko toži.

S prodajo delnic družba dobi kapital, ki ga ni potrebno vračati. Z nakupom delnic smo trajno vložili kapital v d.d. delničar torej ni lastnik d.d. ampak je lastnik vrednostnega papirja. D.d. sama ne sme odkupovati svojih lastnih delnic.

Pravice delničarja so:

Premoženjske pravice

- **pravica razpolaganja z delnico** – delnico lahko prodamo tistemu, ki jo hoče kupiti.
Pomeni prodati, zastaviti, posoditi, se pravi, da z njo lahko razpolagamo. Organiziran mora biti ustrezen trg vrednostnih papirjev. Imamo več trgov. (primarni – misija preko bank, sekundarni - borze, terciarni - mimo borze). Če hočemo prodati delnico brokerju naročimo kaj kupi in proda, on na borzi izpelje postopek. Delnica se proda na organiziran način vendar je pomembno za koliko, odvisno od povpraševanja. Delnice kupujemo po večini s trajnim namenom.
- **pravica do dividende** – t.j. deleža na dobiček. Vsakemu delničarju pripada ob koncu posl. leta dividenda.
Če družba ne posluje z dobičkom ni dividende. Uprave skušajo obdržati dobičke in ga vlagati v investicije.
- **pravica do prednostnega nakupa novih emisij delnic** – delničar ima prednost pri nakupu novih delnic.
Če družba povečuje svoj kapital ga povečuje tako, da izda nove delnice.
- **pravica delničarja do likvidacijskega deleža** – sredstva, ki ostanejo ob prodaji družbe se v enakem delu, kot je število delnic razdelijo med delničarje.
Likvidacijska masa se deli med delničarje. Likvidacija je normalen postopek prenehanja. Večji delež imaš, več denarja dobiš.

Članske pravice

- pravica do glasovanja – delničar ima pravico, da posredno upravlja družbo preko skupščine. V skupščini ima pravico glasovanja. Ena delnica prinaša en glas. Pri odločanju je pomembno število delnic, v statutu lahko določimo, da se število glasov omeji.
- pravica do obveščeniosti – delničar nima pravice do vpogleda v poslovne listine in poslovne knjige. Ima pa pravico, da je obveščen. Obvešča ga uprava d.d., ki mora dati vse potrebne informacije, ki so potrebne za odločanje v skupščini. Velja načelo enakega obravnavanja vseh delničarjev (če se nekomu izda neka informacija izven skupščine, se mora le-ta kasneje posredovati vsem). Uprava d.d. lahko v nekaterih primerih zavrne informacijo, če bi le-ta za družbo pomenila škodo. Spore o tem rešuje sodišče na zahtevo delničarja.

Delitev oz. vrste delnic

Po obliki se delijo na:

- **imenske** – imajo ime. Spremembo lastnika moramo vpisati v knjigo delničarjev.
- **prinosniške** – pravice iz delnice uveljavlja tisti, ki jo prinese.

Lažje se prodajajo prinosniške, ker se prodaja z izročitvijo. Pri imenskih se prenos izvrši tako, da se spremeni ime. Prenos imenujemo indosment. Je zapis novega delničarja. Ko imamo imenske delničarje so vsi zapisani v delniški knjigi. Pri prenosu se lastnik ponovno vpiše. Ko smo vpisani se lahko šele takrat začnejo uveljavljati pravice. Prinosniške pa imajo tudi določene slabosti, ker nikoli ne vemo kdo ima v posesti te delnice. Lahko se pojavi kot delničar tudi konkurenčna družba. Pri imenskih pa ta vpogled je mogoč saj je pregled med delničarji.

Po vsebini se delijo na:

- **navadne delnice** - redne delnice, ki dajo klasične pravice, pravice do dividende, pravico do odločanja in
- **prednostne delnice** - imamo neke prednostne pravice v primerjavi z navadnimi. Prednostno izplačilo dividend. Zakon omejuje izdajo prednostnih delnic. Ne več kot 50% - več jih ne sme biti. Delijo se na;
 - **kumulativne** (zbirne) - je delnica, ki nam zagotavlja izplačilo neizplačanih dobičkov tudi za leto, ko je družba poslovala z izgubo. Neizplačane dividende se kumulirajo – se zbirajo.
 - **participativne** (udeležbene) - participativna, je ta da bi bili udeleženi tudi na drugem delu dobička s tistimi ki imajo tudi navadne delnice.

Glede na čas izdaje:

ob ustanovitvi – prvi rok delnic ali I. emisija, lahko pa družba izda tudi II., III. emisijo delnic.

Delnice, ki prinašajo enake pravice sodijo v en razred (npr. navadne so en razred). Imeti morajo predpisano obliko in določene sestavne dele.

Delnica je sestavljena iz treh delov:

- **plašč** - v plašču so zapisani vsi pomembni podatki o d.d. in delnici (delnica, razred, kod jih je izdal, firma, sedež firme, kakšna je bila vrednost in nominalna vrednost, koliko je vredna, kakšna delnica je nadalje konkretna delnica in rok izplačila dividende in podpis, faksimile..)
- **kuponska pola** - je neka pola sestavljena iz kupončkov, ki so namenjeni izplačilu dividend. Če jih zmanjka ima lastnik pravico do izdaje nove kuponske pole. Na kuponih se podatki ponovijo (št.delnice, podpis...)
- **talon** - na podlagi talona pa uveljavljamo pravice do izdaje nove kuponske pole.

Delnica kot vrednostni papir se lahko izdaja tudi v ne-materializirani obliki. Ne v obliki papirja ampak v računalniških zapisih. Zapis v elektronski obliki. Izdan je tudi zakon o ne-materializiranih vrednostnih papirjih. Obstajati mora centralen register teh papirjev. Klirinško - depotna hiša se ukvarja s hrambo teh predpisov. Hranjenje in prenašanje v isti hiši. Dobijo se izpiski o transakcijah.

KAPITALSKE DRUŽBE - DELNIŠKA DRUŽBA – d.d.

D.d. je kapitalska družba, ki ima osnovni kapital razdeljen na delnice. Je družba, ki za obveznosti odgovarja z vsem svojim premoženjem, medtem ko delničarji za obveznosti družbe ne odgovarjajo. D.d. je že od vsega začetka priznana kot samostojna pravna oseba in je ločena od svojih lastnikov.

Ustanovitev d.d.

D.d. mora zagotoviti minimalni ustanovitveni kapital, ki je 4.100.000,00 SIT (zagotovi se z delnicami, v denarju, z vložki). Višina se določi v statutu. Ves osnovni kapital je razdeljen na delnice in če nominalne vrednosti delnic seštejemo moramo dobiti vrednost osnovnega kapitala. Osnovni kapital je praviloma fiksna kategorija, ki se ne spreminja. Povečamo ga, če izdamo nove delnice.

Delnice se morajo glasiti najmanj na 1.000 SIT tudi na 2.000 SIT ali mnogokratnik št 2.000 (4.000,6.000...).

Premoženje d.d. – ob nastanku d.d. je osnovni kapital enak premoženju d.d. in se tudi knjiži tako. Premoženje se potem spreminja, če narašča, s tem narašča tudi tržna vrednost delnic.

Ustanovitelji d.d. - Ustanovitelji so tisti, ki oblikujejo d.d.. Biti jih mora najmanj 5 (fizične ali pravne osebe). Istočasno so ustanovitelji ali delničarji. Svoje ideje zapišejo v statutu d.d. po statutu se izda tudi sklep o izdaji delnic (kje, koliko, kdo...).

Statut d.d. – zapisati se mora v obliki notarskega zapisa. Je pravna podlaga d.d. določati mora;

- ime in prebivališče oz. firmo in sedež vsakega ustanovitelja
- firmo in sedež družbe
- dejavnost družbe
- znesek osnovnega kapitala, nominalno vrednost delnic, število delnic vsake nominalne vrednosti

- ali se delnice glasijo na prinosnika ali na ime
- število članov uprave in nadzornega sveta, če ga družba ima ali akt v katerem se to število določi
- obliko in način objav pomembnih za družbo oz. delničarje
- čas trajanja družbe / način prenehanja družbe

Ko je statut pripravljen in ko nam je jasno kaj bo opravljala bodoča d.d. bodo ustanovitelji sprejeli sklep o izdaji delnic. Sklep o izdaji delnic pomeni podrobno razčlenitev vseh opravil v zvezi s samo izdajo delnic, njihovo vsebino, njihovim vpisom in izplačilom. Imeti mora vse sestavine, ki jih določa zakon.

Ločima dva postopka nastanka d.d.

- **sočasna ali simultana ustanovitev d.d.** – bistvo je, da imajo ustanovitelji sami dovolj kapitala, da prevzamejo vse delnice. Sami imajo dovolj kapitala, da vpišejo vse delnice. Delničarji so ustanovitelji sami. Zakon zahteva, da morajo ustanovitelji sami zagotoviti 1/3 kapitala v gotovini, da morajo za vsako delnico, ki se vplačuje z denarjem ob ustanovitvi vplačati vsaj 25% njene vrednosti.

Ko so družbeniki vplačali določen delež sredstev potem imenujejo prvi nadzorni svet, le-ta imenuje prvo upravo d.d.. Sledi priprava ustanovitvenega poročila, kjer ustanovitelji morajo pojasniti na kakšen način so bili družbi zagotovljeni varni vložki.

Ko je to poročilo pripravljeno se izvrši revizija ustanovitev d.d., katero lahko opravijo kar organi d.d. (nadzorni svet in uprava), razen če člani uprave oz. člani nadzornega sveta niso deležni kakšnih posebnih ugodnosti ali privilegijev družbe. V revizijskem postopku se ugotavlja, če so poročila o ustanovitvi točna, da so sredstva zagotovljena in se družba lahko vpiše v SR. Z vpisom v SR tudi formalno-pravno nastane. Pred tem mora odpreti ŽR pri APP.

- **postopna ali sukcesivna ustanovitev d.d.** – kadar ustanovitelji nimajo dovolj kapitala, da bi sami prevzeli vse delnice. Zato pripravijo statut, izdajo sklep o izdaji delnic in izdajo poseben prospekt v katerem poskušajo zainteresirane investitorje prepričati o dobri naložbi z nakupom njihovih delnic.

V prospektu morajo zapisati; glavne cilje bodoče d.d., kolikšen je ustanovitveni kapital, kakšne so delnice, kakšni so ustanovitveni vložki, kje in koliko časa se bodo delnice vpisovale, koliko je potrebno vplačati ob samem vpisu. Po izdaji prospekta sledi vpisovanje delnic.

Pomembno je, da se vse delnice vpišejo, če se ne vpišejo v roki 3 mesecev, potem pomeni, da d.d. ni nastala. Obstaja možnost, da ustanovitelji sami v 15 dneh vpišejo preostanek delnic. Če ne vpišejo vseh delnic, morajo že vplačane zneske delnic vrniti v 15 dneh vrniti vpisnikom. D.d. torej ni nastala.

Če smo vpisali vse delnice sledi ustanovna skupščina, ki se mora sklicati najkasneje v dveh mesecih po tem ko je potekel rok za vpis delnic. Za sklepčnost na ustanovni skupščini mora biti zagotovljena večina vseh delnic.

Skupščino otvori notar, ki ugotovi sklepčnost. Na tej skupščini ugotovijo ali so bile vpisane vse delnice, ali so družbi zagotovljeni vsi materialni vložki, potrdijo se ustanovitveni stroški in izvolijo organi tj. nadzorni svet. Ko so sprejeti vsi sklepi, d.d. nastane. Vpisati se mora v SR in tako d.d. tudi pravno nastane.

Pravice in obveznosti posameznih družbenikov;

Obveznosti:

- **dolžnost o plačilu deležev** – družba lahko toži družbenika, če zamuja z vplačilom deležev.
- **dolžnost vestnega ravnanja** – dolžnost, da posle družbe vodijo skrbno
- **dolžnost poročanja** – družbeniki morajo o vseh poslih, ki jih opravljajo za družbo poročati ostalim družbenikom,
- **dolžnost takojšnjega vplačila prihodkov** – v blagajno družbe. Če zamuja plača tudi zamudne obresti.

Pravice:

- **pravica družbenikov voditi posle** – vsak družbenik je lahko poslovodja družbe, v pogodbi pa se lahko zapiše, da bo posle vodil samo eden. Drugi družbeniki lahko preprečijo izvršitev nekega posla, če se z njim ne strinjajo.
- **pravica do nadzora nad poslovanjem družbe** – vsak družbenik lahko vpogleda v poslovne listine in s tem vrši nadzor nad posli,
- **pravica do dobička**
- **pravica do zastopanja.**

UPRAVA

Je najpomembnejši organ d.d., ki samostojno in na lastno odgovornost vodi d.d., vodi vso poslovno politiko. Uprava je lahko individualna ali kolektivni organ. Če nimamo nadzornega sveta mora uprava imeti 3 člane. Člani uprave so lahko le fizične osebe, ki so neomejeno poslovno sposobne, vendar pa ne more biti vsaka oseba član uprave.

Osebe, ki so bile kaznovane za določena KD (gospodarski kriminal) in če so bile obsojene na zaporno kazen, ne morejo biti imenovane za člana uprave 5 let po pravnomočnosti sodbe oz. najmanj 2 leti po prestani kazni. Prav tako v upravi ne morejo biti osebe, ki jim je bil izrečen varstveni ukrep prepovedi opravljanja poklica.

Člani uprave se imenujejo za dobo največ 5 let, lahko so ponovno imenovani. Nadzorni svet lahko upravo kadarkoli razreši. Če je bil član uprave nepravilno razrešen ima pravico do odškodnine v višini 6-kratne povprečne plače v zadnjih 12-ih mesecih.

Naloga uprave; vodenje družbe / določajo poslovno politiko in skrbijo za njeno izvajanje / zastopajo d.d..

Razmerje med upravo in skupščino;

Uprava ima določene obveznosti do skupščine, saj jo uprava sklice, zatem pripravlja gradivo in dnevni red za skupščino, predlaga sklepe skupščine, ter je zadolžena za izvajanje sklepov skupščine.

Razmerje med upravo in nadzornim svetom;

Uprava je podrejena NS in mu mora o svojem delu poročati, prav tako mu poroča o načrtovani poslovni politiki in pomembnejših usmeritvah družbe, NS poroča o dobički, ki ga družba ustvarja, poroča mu o pomembnejših finančnih poslih, ki lahko vplivajo na donosnost ali likvidnost družbe. Uprava tudi pripravi predlog letnega poročila in ga pošlje NS.

NADZORNI SVET

Ni obvezen organ, razen če gre za velike družbe, če osnovni kapital presega 410 MIO SIT in ima več kot 500 zaposlenih delavcev, več kot 100 imenskih delničarjev, katere delnice kotirajo na borzi.

Če NS nimamo prevzame odgovornosti NS skupščina sama. NS je kolektiven organ, ki šteje najmanj 3 člane, koliko = je stvar statuta.

Član NS ne more biti oseba, ki je v upravi d.d.. NS voli skupščina za dobo 4-ih let in tudi člani NS so lahko ponovno imenovani. Člani NS so v glavnem strokovnjaki. **Naloga NS so;**

- nadzor vodenja poslova d.d.
- ima pravico, da nadzira in pregleduje poslovne knjige, poslovno dokumentacijo, blagajno, rezerve, vrednostne papirje, zaloge blaga itd. Če NS ugotovi nepravilnosti lahko razreši upravo d.d..
- NS lahko skliče skupščino
- s člani NS se lahko sklenejo pogodbe (saj imajo pravico do plačila, lahko pa tudi do deleža na dobičku)

SKUPŠČINA

Je organ preko katerega delničarji uveljavljajo svoje pravice. Sestavljajo jo vsi delničarji, odloča o strateških zadevah družbe. **Skupščina sklepa o;**

- delitvi dobička na predlog uprave in na podlagi mnenja NS
- letnem poročilu na predlog uprave in na podlagi mnenja NS
- imenovanju in odpoklicu članov NS
- spremembah statuta (sprejem in dopolnila)
- ukrepih za povečanje in zmanjšanje kapitala
- prenehanje družbe in statusnih sprememb družbe (spojitev, pripojitev)
- imenovanju revizorja za pregled poslovanja družbe in
- drugih določenih zadevah določenih s statutom.

Skupščino sklicuje praviloma uprava d.d.. Zakon predpisuje tudi roke za sklic skupščine. Najmanj en mesec pred zasedanjem se skliče skupščina. Objavljen mora biti dnevni red, pri čemer je treba objaviti sklic ki je določen v samem statutu. Delničarjem moramo omogočiti svoje predloge, ki ne morejo biti daljši več kot 200 besed in ne smejo posegati v zakonitost. Beri (288 čl. zgd).

O delu skupščine se vodi zapisnik, pri katerem sodeluje notar. Tudi statut se sprejme v obliki notarskega zapisa. Notarji so pri tem poroki (zakon o notariatu). Izdajajo javno veljavne listine, resničnost in identitetičnost. Pripravi zapisnik v katerem potrdi sklep skupščine. Dolžnost je da ta zapisnik v 24 urah posreduje registrskemu sodišču, ga evidentira. Za delovanje je pomembno da se za sklepčnost pričakuje vsaj 15% osnovnega kapitala (15% delnic) od 100%. Če ni dosežena 15% sklepčnost se skupščina ponovno skliče tudi lahko čez eno uro, v II sklicu pa se sklepčnost tudi ne ugotavlja več. Odločitve se sprejemajo z večino glasov delničarjev. S $\frac{3}{4}$ večino pa pri pomembnejših stvareh.

Prenehanje družbe; (postopki prenehanja – stečaj, likvidacija)

- s pretekom časa, za katerega je bila ustanovljena
- s sklepom skuščine, ki mora biti sprejet z najmanj $\frac{3}{4}$ večino zastopanega osnovnega kapitala
- če uprava ne deluje več kot 12 mesecev
- če sodišče ugotovi ničnost vpisa
- s stečajem
- s statusnimi spremembami
- na podlagi sodne odločbe
- če se zmanjša osnovni kapital družbe pod minimum, ki je določen.

KOMANDITNA DELNIŠKA DRUŽBA – k.d.d.

Je bolj redka oblika družbe. Tudi v svetu so zelo redke, nekateri pravni sistemi pa jo sploh nimajo.

K.d.d. je kapitalska družba v kateri imamo vsaj enega družbenika (komplementar), ki za obveznosti odgovarja z vsem svojim premoženjem in druge (komanditni delničarji) ki za obveznosti družbe do upnikov ne odgovarjajo.

Komplementar je po zakonu v položaju uprave, ima tudi status uprave. K.d.d. ima enake organe kod d.d. (uprava, NS, skupščina), komplementar ima enake pristojnosti kot uprava d.d. Celoten kapital je razdeljen na delnice. Ustanovitveni kapital k.d.d. ni predpisan.

Komplementarji imajo v skupščini glasovalno pravico, glasovati pa ne smejo kadar skupščina sklepa o: izvolitvi in odpoklicu NS /razrešitvi komplementarjev in članov NS /imenovanju revizorjev /uveljavljanju odškodninskih zahtevkov in odreku odškodninskih zahtevkov.

Nastanek k.d.d.

Družba mora sprejeti status, izdati mora delnice in se vpisati v SR. Status k.d.d. mora sprejeti najmanj 5 oseb. V njem se navede osnovni kapital družbe, emisijski znesek delnic. Družbeniki, ki sprejmejo statut so ustanovitelji družbe.

DRUŽBA Z OMEJENO ODGOVORNOSTJO – d.o.o. (kapitalska družba)**Ustanovitev družbe;**

D.o.o. je gospodarska družba, katere osnovni kapital sestavljajo osnovni vložki družbenikov. Vrednost vložkov je lahko različna. Vsak družbenik ima lahko ob ustanovitvi samo en osnovni vložek. Na podlagi teh osnovnih vložkov se nato oblikujejo poslovni deleži vsakega družbenika. Družbeniki za obveznosti družbe ne odgovarjajo. Družba nastane z ustanovitvijo družbene pogodbe, ki se napiše v obliki notarskega zapisa. Ustanovijo jo lahko fizične ali pravne osebe, vendar ne več kot 50 družbenikov.

Družbena pogodba mora vsebovati:

- navedbo imena in prebivališča oz. firmo in sedež vsakega družbenika
- firmo, sedež in dejavnost družbe
- navedbo zneska osnovnega kapitala in vsakega osnovnega vložka posebej, ter navedbo družbenika za vsak osnovni vložek
- čas delovanja družbe, če je ustanovljena za določen čas
- morebitne obveznosti, ki jih imajo družbeniki do družbe poleg vplačila osnovnega vložka in morebitne obveznosti družbe proti družbeniku.

Pogodba o ustanovitvi določa, kako ravnati s poslovnim deležem. Ta lahko določi, da se lahko proda le ostalim družbenikom ali pa novim družbenikom s soglasjem drugih družbenikov. Prenosi se izvršijo notarskim zapisom. Če je v pogodbi zapisano, da je za odtujitev deleža potrebno soglasje se določi rok. Problem pa se pojavi, če tega soglasja ne dobijo ali če se deleži prodajo starim družbenikom, ki imajo prednostno pravico. V tem primeru zakon predvideva, da lahko družbenik izstopi iz družbe, delež pa se v takem primeru lahko tudi deli. Če družbenik umre, se delež deli na dediče, če pa jih ni, pa se prenese na ostale družbenike. Glede na velikost deleža družbeniki uveljavljajo pravice, odločajo v skupščini in imajo pravico do deleža na dobičku.

Osnovni kapital = sestavljen iz vložkov družbenikov

- znašati mora vsaj 2.100.000,00 SIT, vsak osnovni vložek pa najmanj 14.000,00 SIT (1 glas)
- najmanj tretjina osnovnega kapitala mora biti zagotovljena v denarju, ostalo pa je lahko stvarni vložek (premičnine, nepremičnine)
- pred prijavo za vpis mora vsak družbenik vplačati vsaj $\frac{1}{4}$ zneska osnovnega vložka, vsota vseh v denarju vplačanih vložkov pa mora znašati najmanj 1.100.000,00 SIT (ostalo so lahko stvarni vložki)

- stvarni vložki se morajo v celoti izročiti pred prijavo za vpis v SR
 - osnovni vložki morajo biti družbi izročeni tako, da lahko poslovodja družbe z njimi prosto razpolaga.
- Ustanovitelji morajo pripraviti poročilo o stvarnih vložkih, poročilo o stroških ustanovitve in sledi vpis v SR.

Izstop ali izključitev družbenika

Družbenik lahko izstopi iz družbe, če mu ne dovolio prodaje poslovnega deleža oz. ne prevzamejo njegovega deleža. V družbi lahko pride tudi do sporov med družbeniki. Pri tej družbi je možno, da se družbenika tudi izključi, vendar morajo za to dejanje obstajati utemeljeni razlogi, postopek izključitve se izpelje preko sodišča. V obeh primerih (izstop/izključitev) je potrebno družbenikom izplačati njihov delež.

Zakon določa, da je družba v primeru izstopa družbenika, družbeniku dolžna izplačati njegov delež najkasneje v roku 3 let. Če je bil družbenik izključen pa mu je dolžna delež izplačati v 6-ih letih. Z izstopom oz. izključitvijo preneha ta poslovni delež (vse pravice in obveznosti s tem deležem).

Družba mora; družbeniku izplačati njegov delež, kar pomeni zmanjšanje osnovnega kapitala. Družbeniki lahko v roku treh mesecev vplačajo dodatne zneske, da se ohrani osnovni kapital. Če tega ne storijo mora uprava izpeljati postopek zmanjšanja osnovnega kapitala, kar se vpiše v register. Če je to zmanjšanje pod 2.1 MIO SIT pomeni to prenehanje družbe.

Upravljanje družbe – ima enake organe kot d.d.

- **skupščina** – tvorijo jo vsi družbeniki, največ lahko 50. Postopki so bolj poenostavljeni. Sklicuje se samo teden prej. Dnevni red. Poslovodja ga objavi ob sklicu. Za skupščino je tudi možno da se ne sestane. Družbeniki odločajo; sprejmejo pisno, po e-mailu, printerju, če katerikoli od družbenikov zahteva da se skupščina sestane se mora. Glasovanje v skup. je vezano na minimalni vidik. Vsakih 14.000 SIT je 1-glas.
- **nadzorni svet** – imenuje ga skupščina, ni obvezen, če imamo NS le-ta imenuje poslovodje.
- **poslovodja** – d.o.o. nima uprave ampak poslovodje. Družba ima lahko enega ali več poslovodij (direktorjev) ki na lastno odgovornost vodijo posle družbe in jo zastopajo. V družbeni pogodbi je lahko določeno, d se poslovodja imenuje za določen čas, ki ne sme biti krajši od dveh let, lahko je ponovno imenovan. Če je skupščina poslovodjo odpoklicala brez utemeljenega razloga, mu je dolžna izplačati odpravnino v višini najmanj 6-kratne njegove mesečne plače (če je bil mandat določen za 4 leta ali dalj, nižja odškodnina, če je bil mandat krajši kot 4 leta).

Družba z enim družbenikom

D.o.o. lahko nastane samo z enim družbenikom, vendar je to izjema. Družbenik mora sprejeti akt o ustanovitvi, kjer mora zapisati vse statusne značilnosti o družbi. Akt mora biti zapisan v notarski obliki. Sklepe, ki jih sprejema mora vpisati v posebno knjigo sklepov, katero potrди notar. Družbenik odloča sam o vseh tistih zadevah, ki so sicer v pristojnosti skupščine. Ta edini ustanovitelj pa mora pred ustanovitvijo zagotoviti ustanovitveni kapital in varščino (vsaj 1/3). Lahko ima NS, vendar je to redko (sam opravlja vse funkcije).

Razlika med s.p. in d.o.o.

- pri s.p. odgovarja s.p. z vsem svojim premoženjem, pri d.o.o. pa za obveznosti odgovarja družba,
- d.o.o. potrebuje ustanovitveni kapital, s.p. ga ne potrebuje,
- s.p. ima prednosti, ker je majhne (enostavno računovodstvo / ustanovitev – ni potreben vpis v SR)

ZDRUŽEVANJE GOSPODARSKIH DRUŽB – (skripta str. 66)

POVEZANE DRUŽBE

Družbe se povezujejo zaradi preživetja, za zadovoljitev potreb. Govorimo o več vrstah in ciljih povezav oziroma integracij. Bistvo povezovanja družbe je, da povezane družbe še naprej ostanejo pravno samostojne. Družbe zaradi povezave izgubijo sicer nekaj svoje upravljalске in ekonomske samostojnosti.

Gre za horizontalne, vertikalne, in integralne integracije.

Horizontalno povezovanje

Gre za povezave med družbami, ki v osnovi proizvajajo enake vrste proizvodov in opravljajo iste vrste storitev. Kaže se v delitvi dela. Namesto, da bi vsaka imela isto proizvodnjo se dogovorijo, da bodo delo delile.

Prednosti – specializacija (proizvodnjo usmerijo na ožje področje), povečanje proizvodnje, nižje cene, večji dobiček, manjši proizvodni stroški. Slabosti – zmanjša se konkurenca.

Vertikalno povezovanje (v višino, ali globino)

Gre za povezave med družbami z različnimi proizvodi, vendar so med sabo povezane v proizvodno verigo (povezava od surovin, do končnega izdelka). Razlog za združevanje je v skupnem planiranju in proizvodnji. Pomembno je zaradi tega da ni več negotovosti, saj so družbe povezane v verigo in skupno planirajo tudi proizvodnjo zaradi trga.

Diagonalno povezovanje (konglomeratne povezave)

Vsa podjetja se med seboj povezana. Drug od drugega kupujejo delnice in s tem pride tudi do globalizacije gospodarstva. Gospodarstvo zaradi tega deluje bolj celovito.

Zakon je določil, da družba ki doseže 25% delež v drugi družbi, mora to drugi družbi sporočiti (notifikacija). Če ne sporoči, gre za sovražen prevzem družbe. Da bi to preprečili je bil sprejet Zakon o prevzemu, ki določa, da če pri 25% deležu ne obvesti, se njihov glas na skupščini ne šteje. Drugič se obvesti, ko družba doseže 50% delež v drugi družbi (druga notifikacija).

Odnosi me družbami so lahko:

- **družba v večinski lasti in družba z večinskim deležem** – če večina deležev ene družbe ali večina glasovalnih pravic pripada drugi družbi se šteja ta za družbo v večinski lasti, druga družba pa je družba z večinskim deležem.
- **odvisna in obvladujoča družba** – odvisna družba je pravno samostojna družba, ki jo neposredno ali posredno obvladuje druga (obvladujoča) družba.
- **koncernske družbe**

KONCERNI

Gre za povezane družbe, ki imajo skupno vodstvo. Nastane nek nov ekonomsko-organizacijski subjekt. Pravo ga še ne obravnava kot pravni subjekt. Sistem v smislu ekonomskega ali upravljaljskega sistema. Sam nima pravne veljave in ni pravna tvorba. Pojavi se tudi vprašanje odgovornosti. Vsaka družba v tem primeru odgovarja zase. Koncern ni nek nov praven organ. Gre za pojem, s katerim opišemo, da gre za nek sistem povezanih družb. se ne vpiseuje v SR (vpisane so le posamezne družbe).

Ločimo tri vrste koncernov:

- **dejanski koncern** – ustvari se po klasični metodi, torej z lastniško udeležbo. Družba A s kapitalskimi vložki v družbe hčere pridobi moč obvladanja. S tem, ko ena družba doseže prevladujoč lastninski delež, doseže moč nad drugo družbo. Družba mati lahko prisili eno od družb, da sklene posel, ki je lahko celo v njihovo škodo. Uprava manjšinske družbe mora ob škodljivih poslih opomniti obvladujočo družbo, drugače nastopi njihova odškodninska odgovornost. Obvladujoča družba je dolžna vsako prikrajšanje nadomestiti.
- **pogodbeni koncern** – pogodba je pravna podlaga za ta koncern. Postavlja neko drugo družbo v podrejen položaj. Na podlagi pogodbe se ta družba podredi prostovoljno. V primeru izgube zakon določa kritje s strani glavne družbe.
- **koncern enakopravnosti** - razmerje enakopravnosti. Med temi družbami so razmerja enakopravna. Oblikujejo skupno vodstvo zaradi skupnega poslovanja. Obstaja interes, imajo skupno vodstvo, družbe so med seboj neodvisne.

HOLDING (skripta str.69)

Je posebna oblika koncerna, je nov pravni subjekt, ki ima v lasti večino deležev pravno samostojnih podjetij. Holding nima svoje proizvodnje, dejavnost holdinga je ustanavljanje, financiranje in upravljanje družb. holdin živi od dividend, od dobička družb, ki jih upravlja. Holding vlaga kapital v tiste družbe, ki mu prinašajo največji dobiček.

Holding je družba, ki se vpiše v SR in je lahko kakršnakoli družba, vendar pa glavna družba za ostale ne odgovarja, čeprav jih vodi in upravlja. Če gre eno od podjetij v stečaj se primer zaključí. Če ta družba v stečaju lahko dokaže da gre za zlorabo pa se lahko tudi ugotavlja odgovornost kako je prišlo do tega.

Razlika med koncernom in holdingom;

- v koncernu bo družba mati proizvajala nek končen produkt, holding pa produkta nima,
- koncern teži k povezovanju vseh tistih družb, ki so proizvodno med seboj povezana. Cilj holdinga pa je vlaganje kapitala v čim bolj produktivna podjetja,
- holding živi samo od dobička drugih, koncern pa od prodaje svojih izdelkov.

GOSPODARSKO INTERESNO ZDRUŽENJE (GIZ)

Je posebna oblika povezovanja družb. GIZ lahko ustanovita dve ali več fizičnih oz. pravnih oseb.

Cilj združenja je olajševati in pospeševati pridobitno dejavnost svojih članov, izboljševati in povečevati rezultate te dejavnosti, ne pa ustvarjati lastnega dobička. GIZ je vedno v funkciji dejavnosti članic.

GIZ se lahko ustanavlja brez osnovnega kapitala.

GIZ pridobi lastnost pravne osebe z vpisom v SR. GIZ lahko poleg nalog za svoje člane na običajen način opravlja tudi vse gospodarske posle za svoj račun.

Člani odgovarjajo za obveznosti združenja z vsem svojim premoženjem. Člani odgovarjajo neomejeno in solidarno oz. upnik mora terjati najprej združenje in nato posamezne člane.

GIZ ima dva organa;

- **skupščina** – sprejema odločitve o predčasnem prenehanju ali podaljšanju združenja, v skladu z ustanovitveno pogodbo. Ustanovitvena pogodba lahko določi, da se lahko vse ali nekatere odločitve sprejmejo z določeno večino, praviloma pa sprejema odločitve soglasno. Odločanje je torej člansko in ne kapitalsko. Vsak član je enakopraven, ima 1 glas ne glede na svoj kapital. Ker pa je soglasje težko doseči se lahko v ustanovitveni pogodbi določi, da se o določenih zadevah uporablja navadna večina.
- **uprava** – v upravi je ena ali več oseb. Pravna oseba je lahko član uprave, če imenuje stalnega predstavnika, ki odgovarja enako, kot če bi bil sam v lastnem imenu član uprave. Način upravljanja se določi z ustanovitveno pogodbo.

Nadzornega svet ni, vendar pa bo skupščina imenovala revizorja, ki bo pregledal finančna sredstva. Če pa je v GIZ-u več kot 100 članov pa je revizija obvezna.

Prenehanje GIZ;

- odločijo člani s sklepom
- smrt ali prepoved opravljanja pridobitne dejavnosti
- prenehanje pravne osebe
- ko doseže cilj, za katerega je bilo ustanovljeno
- ko preteče čas, če je bila časovno določena ustanovitev.

STATUSNE SPREMEMBE GOSPODARSKIH DRUŽB – združitev in preoblikovanja družb

ZDRUŽITEV

Gre za takšno statusno spremembo, kjer se združijo dve ali več gospodarskih družb. Poznamo 2 vrsti združitev;

Pripojitev

Je statusna sprememba pri kateri se družba A zlije v družbo B. družba A preneha, vse pravice in obveznosti preidejo na družbo B. Družba A se izbriše iz SR, pri družbi B pa lahko pride do spremembe glede vpisa.

Pri tem moramo pripraviti posebno pogodbo o pripojitvi, v kateri točno opredelimo;

- firmo in sedež pri pripojitvi udeleženih družb
- dogovor o prenosu premoženja vsake družbe, v zamenjavo za zagotovitev delnic prevzemne družbe
- navedbo menjalnega razmerja delnic in morebitno višino denarnega plačila
- podatke v zvezi s prenosom delnic prevzemne družbe
- pravice, ki izhajajo iz delnic prevzemne družbe, z navedbo, kdaj začnejo veljati
- navedbo od kdaj vstopa prevzemna družba v pravni promet namesto prevzete družbe
- pravice, ki jih prevzemna družba zagotavlja delničarjem in imetnikom vrednostnih papirjev
- pogoje oz. ugodnosti, ki se zagotavljajo članom uprave oz. članom NS

Uprave družbe, ki se združujejo morajo izdelati pisno poročilo. Pogodbo o pripojitvi mora za vsako družbo pregledati eden ali več revizorjev, ki morajo o rezultatu revizije pisno poročati. Poročilo mora vsebovati utemeljitev predloga menjalnega razmerja delnic. Pripojitvena pogodba začne veljati, ko jo potrdijo skupščine družb (2/3 večino glasov), ki se združujejo. Za veljavnost skupščinskega sklepa je potrebna večina najmanj ¾ pri sklepanju zastopanega osnovnega kapitala. Statusna sprememba se vpiše v SR.

Spojitev

Družbi A in B s spojitvijo prenehata, nastane pa nova družba tj. družba C. vse pravice in obveznosti preidejo na novo družbo C, ki se vpiše v SR, A in B pa se izbrišeta iz SR.

Razdružitve

Zakon posebej ne obravnava razdružitve. Pravno razdružitve ni urejena Gre za prenehanje, in za nastanek dveh novih. S tem v zvezi se prejemata nadalje dva nova akta in prevzema se pravice in obveznosti za te družbe.

PREOBLIKOVANJE DRUŽB**Preoblikovanje d.d. v k.d.d.**

Za preoblikovanje je potreben sklep skupščine in pristop najmanj enega komplementarja. V sklepu se določi firma družbe in opredelijo spremembe, ki so nujne za izvedbo preoblikovanja. Imenovati morajo obo, ki bo nastopila kot komplementar in prevzela odgovornost z vsem svojim premoženjem.

Preoblikovanje k.d.d. v d.d.

K.d.d. e lahko preoblikuje v d.d. s sklepom skupščine ob soglasju vseh komplementarjev. S sklepom je treba za vpis v SR prijaviti člane uprave. D.d. obstaja od vpisa preoblikovanja v SR.

Preoblikovanje d.d. v d.o.o.

D.d., ki ima manj kot 50 članov se lahko preoblikuje v d.o.o. na podlagi sklepa skupščine. Sklep morajo potrditi vsi delničarji. S sklepom je treba za vpis v SR prijaviti poslovodje. D.o.o. obstaja od vpisa v SR. Delnice postanejo poslovni deleži.

Preoblikovanje d.o.o. v d.d.

O spremembi družbene pogodbe odločajo družbeniki na skupščini s $\frac{3}{4}$ večino glasov vseh družbenikov. V sklepu preoblikovanja se določijo firma in druge spremembe družbene pogodbe. D.d. obstaja od vpisa v SR. Poslovni deleži postanejo delnice.

Preoblikovanje k.d.d. v d.o.o.

K.d.d. se lahko s sklepom skupščine in soglasjem vseh komplementarjev preoblikuje v d.o.o.. s sklepom je treba za vpis v SR prijaviti poslovodje. D.o.o. obstaja od vpisa v SR. Delnice postanejo poslovni deleži.

Preoblikovanje d.o.o. v k.d.d.

Za preoblikovanje d.o.o. v k.d.d. je potreben sklep skupščine družbenikov in pristop vsaj enega komplementarja. Pristop mora biti potrjen z notarsko listino. Ustanovitelje zamenjajo družbeniki, ki so glasovali za preoblikovanje ter komplementarji. K.d.d. obstaja od vpisa preoblikovanja v SR Poslovni deleži postanejo delnice.

PRENEHANJE DRUŽB

Sam postopek za prenehanje družbe lahko poteka na dva načina.

Likvidacija

Tukaj se predpostavlja, da družba preneha in bo ob prodaji premoženja družbe ostalo dovolj sredstev, da se poravnajo obveznosti do upnikov in ostanejo tudi sredstva, ki se bodo delila med družbeniki.

Če so se družbeniki odločili, da bo družba prenehala obstajati, tudi sami sprejmejo sklep o prenehanju družbe in začetku likvidacije – sklep o likvidaciji. Pri osebnih družbah postopek izvedejo družbeniki sami, pri kapitalstkih družbah pa uprava oz. NS ali po sodni poti.

Likvidacijski postopek pa začne sodišče po uradni dolžnosti, če je bila s pravnomočno odločbo gotovljena ničnost vpisa v SR ali če vodstvo družbe (uprava, poslovodje) ne deluje več kot 12 mesecev.

Sledi izpis družbe iz SR.

Stečaj

Ko družba nima več možnosti poslovanja, ker ima prevelike dolgove oz. je plačilno nesposobna. Po stečaju ni dovolj sredstev, da bi poravnali obveznosti do upnikov in tudi delničarji izgubijo svoje kapitalstke vloške. Podjetja se stečaja lahko rešijo na dva načina:

- **sanacija podjetja** – kjer je potrebno povzeti določene organizacijske, finančne in druge ukrepe, da bi rešili podjetje. Če so lastniki oz. vodstvo podjetja sposobni to izpeljati potem ozdravijo podjetje. Zakon ne ureja postopka sanacije. Zakon ureja sanacijo samo pri bankah.
- **prisilna poravnava** – do prisilne poravnave lahko pride v začetni fazi samega stečajnega postopka. Podjetju, ki je v težavah ni potrebno čakati, da nekdo sproži stečajni postopek, ampak lahko svojim upnikom

sami predlagajo prisilno poravnavo. Pri tem gre za ponudbo prezadolženega podjetja upnikom, katerim po zakonu lahko ponudijo;

- plačilo 50% terjatev v času enega leta
- plačilo 60% terjatev v dveh letih
- plačilo vseh terjatev v treh letih.

Prisilna poravnava je postopek, ki teče pred sodiščem. Sodišče razpiše glavni narok pred katerega pokliče upnike. Za prisilno poravnavo mora glasovati večina vseh upnikov, katerih terjatve presegajo polovico terjatev. Če prisilna poravnava ne uspe se začne ali nadaljuje stečajni postopek.

Stečajni postopek vodi sodišče, organi v stečajnem postopku so:

- **stečajni senat**, ki ga vodi predsednik senata
- **stečajni upravitelj**, ki vodi podjetje v stečaju
- **upniški odbor**, ki pa ni nujen organ.

Stečajni postopek se začne na pisno zahtevo. Predlog za uvedbo SP lahko poda tudi dolžnik, najpogosteje pa ga podajo upniki.

Stečajni senat ugotovi, če so izpolnjeni vsi pogoji za začetek SP in če so, sprejme sklep o začetku SP. Ta sklep se nabije na oglasno desko na sodišču in objavi v Ur. listu.

Z dnem uvedbe SP se začne oblikovati stečajna masa, v katero gre vse premoženje, ki ga ima družba, če pa gre za osebno družbo pa gredo tudi premoženja odgovornih družbenikov.

Vsi upniki morajo z dnem začetka postopka prijaviti svojo terjatev (v roku 2 mesecev, ko je bil sklep o začetku SP objavljen v Ur. listu)

Zadnje dejanje je plačilo upnikom. Vendar se najprej pokrijejo stroški SP, iz sredstev izločimo zavarovana plačila in šele nato pride do izplačila upnikom. Delavci pa imajo prednost pred upniki, da se jim izplačajo minimalne plače.

Stečajni postopek se ne izvede, če ni dovolj sredstev niti za stroške postopka (za stroške sodišča).

Vendar je sredstev v stečajni masi premalo, kar pomeni, da bodo vsi upniki dobili manj kot so zahtevali (le nekaj %), lastnikom pa ne ostane nič.

Ko se razdelitvena masa razdeli med upnike, sledi še prenehanje družbe v SR.

Z uvedbo stečaja:

- preneha del. razmerje zaposlenim, stečajni upravitelj lahko s posameznimi delavci sklene določeno pogodbo, da se dokončajo začetni posli,
- stečajni upravitelj poskrbi, da se unovči premoženje v celoti ali delno
- stečajni upravitelj izterja terjatve, ki jih ima podjetje v stečaju do drugih,
- prenehajo teči zastaralni roki
- zapadejo vse terjatve
- družba ne sme več privilegirati upnikov in jim karkoli izplačevati.

GOSPODARSKI PODSISTEM – PODSISTEM FINANČNE ORGANIZACIJE

BANKE IN DRUGE FINANČNE ORGANIZACIJE

So organizacije, ki vršijo dejavnosti finančnega sistema. Na samem vrhu je neka organizacija. To je banka Slovenije - BS.

BANKA SLOVENIJE - BS

Gre za posebno državno organizacijo. BS je centralna banka, je samostojna fin. organizacija in je neodvisna od politike. Njeno delovanje je opredeljeno v ustavi. Ima svoje prihodke in odhodke. Za obveznosti BS jamči tudi država. BS mora o svojem delu poročati tudi DZ. Če nastane primanjkljaj v poslovanju BS, se krije iz proračuna, v primeru večjih prihodkov se le ti najprej usmerijo v rezerve nato pa, če so seveda rezerve tudi že zapolnjene v proračun države. Prihodki BS so obresti, za posojen denar komercialnim bankam.

Organi banke oziroma upravljanje banke:

- **svet banke** - sestavlja 11 članov. Zakon o BS določa da mora biti 6 članov zunanjih oz., strokovnjakov (prof., gospodarstveniki...) in 5 članov ki so člani že po svojem položaju to je; guverner, namestnik ter trije vice-guvernerji. Vse odločitve svet sprejema z 2/3 večino. Nobena od skupin pa ne more sama sprejeti odločitev. Svet banke določa denarno politiko države in sprejema sklepe in ukrepe za realizacijo te denarne politike. Ta denarna politika mora biti takšna, da zagotavlja čim večjo trdnost domače valute.

- **guverner banke** - je direktor banke in član sveta banke, katerega tudi sklicuje in pripravlja določeno gradivo. Guverner je poslo-vodeči in skrbi za funkcioniranje BS.

Naloge oz. pristojnosti BS; BS ima dve osnovni nalogi;

- **skrbi za stabilnost domače valute in**
- **skrbi za plačilno sposobnost v državi in do tujine**

Poleg dveh osnovnih nalog CB tudi: uravnava količino denarja v obtoku, (toliko kot je blaga tudi denarja), nadalje skrbi za likvidnost bank in hranilnic(določa devizne rezerve..) vrši kontrolo nad poslovanjem bank in ima pravico do ukrepanja, opravlja določene finančne posle za državo, ima svoj informacijski sistem, ima funkcijo emisije oz. izdaje denarja, ter daje soglasja k ustanavljanju komercialnih bank (sistem koncesije).

POSLOVNO KOMERCIALNE BANKE IN HRANILNICE

BANKE (zakon o bančništvu Ur. l. 7/99)

Gre za povsem nov zakon, ki je že usklajen z evropsko zakonodajo. Banke so samostojne finančne organizacije, ki se ukvarjajo z bančnimi posli, le-te pa določa zakon o bankah in hranilnicah.

Statusno pravno vprašanje

Banke se organizirajo kot d.d., ki opravljajo bančne in druge finančne storitve. **Bančni posli so; dajanje vseh vrst kreditov, sprejemanje denarja od pravnih in fizičnih oseb, opravljanje plačilnega prometa, odkup in izdajanje čekov, ter izdaja plačilnih kartic, kupovane terjatev.**

Ustanovitev banke;

Ustanovitveni kapital je večji kot pri navadni d.d. in je najmanj 1 MRD SIT. Ustanovi se po koncesijskem sistemu, BS izda koncesijo. Zakon o bančništvu predpisuje, da mora izdati delnice v nematerializirani obliki, morajo biti in samo imenske (hočemo vedeti kdo so delničarji) in vplačane pred vpisom v SR. Največ 1/3 je lahko prednostnih delnic. Za pridobitev kvalificiranega deleža (10%) moramo pridobiti soglasje BS – CB. Do 10-20-30% da soglasje oz dovoljenje za delež CB, anto mora biti nova prošnja.

Organi banke;

So skupščina, NS in uprava. Uprava ima dva člana, ki nastopata skupno. Imata sklenjeno delovno razmerje za nedoločen čas in s polnim delovnim časom. Vsaj eden mora obvladati tudi slovenski jezik, najmanj eden mora imeti v RS središče za uresničevanje svojih življenjskih interesov. Za člane da soglasje BS in morajo imeti strokovno usposobljenost, najmanj 5 let delovnih izkušenj.

Načela bančništva;

- **načelo varnosti** – vlaganje denarja, predvsem hranilnih vlog – mali varčevalci so zaščiteni, kar pomeni, da bomo deležni posebne obravnave. Tudi če gre banka v stečaj dobimo denar. Banka ima oblikovane posebne rezervne fondse za primer stečaja in iz teh fondov se izplačajo mali varčevalci. Zakon pravi, da se za malega varčevalca štejejo tisti, ki imajo vloge v bankah do 3.7 MIO SIT. Če ta nesek presežemo delimo usodo drugih upnikov banke. Poleg zaščitnih ukrepov velja vrsta mehanizmov, ki zagotavljajo varnost poslovanja. Banka mora oblikovati poseben jamstveni kapital od katerega je odvisno koliko in kakšne vrste poslov sme sklepati.
- **načelo likvidnosti** – vsaka banka zase mora biti sposobna poravnati svoje obveznosti.
- **načelo rentabilnosti** – banka je podjetje, posluje zato, da bo ustvarila dobiček za njene delničarje
- **načelo informiranosti** – dolžnost banke je, da informira svoje komitente o svojem poslovanju
- **načelo tajnosti** – nanaša se na komitente banke, na občane. Poslovanje z občani mora biti tajno, podatki se lahko posredujejo le na podlagi zahteve sodišča ali davčnih organov.
- **načelo ekskluzivnosti** – z bančnimi posli se smejo ukvarjati samo banke.

HRANILNICE

Za ustanovitev hranilnice moramo imeti 168 MIO SIT ustanovitvenega kapitala. Imeti moramo najmanj 10 ustanoviteljev, vloge posameznikov so omejene, posamezni družbenik ne more vložiti več ko 25% osnovnega kapitala. Hranilnica se lahko oblikuje kot d.d., d.n.o., d.o.o., za ustanovitev pa je potrebno soglasje banke.

ZAVAROVALNICE

Namen zavarovalnic je zbirati finančna sredstva in jih pametno gospodarno uporabljati. Kapital morajo nalagati v varne naložbe, zakon (iz leta 1994) pa določa kolikšen % mora zavarovalnica nalagati v državne vrednostne papirje. Obstaja urad za zavarovalni nadzor v sestavi ministrstva za finance, ki nadzira zavarovalnice, daje soglasje, o poslovanju morajo tudi poročati.

Oblike dejavnosti zavarovalnic. Poznamo dve obliki;

- **kot d.d.** - pri d.d. zakon določa ustanovitveni kapital od 35 -170 milijonov tolarjev. Ustanavljajo se sočasno, imajo imenske delnice, imajo dva člane uprave, skupščino in nadzorni svet. Cilj ustanovitve je dobiček. Posamezna fizična pravna oseba, tudi domača ne sme imeti več kot 15% delež.
- **kot družba za vzajemno zavarovanje** – deluje po klasičnem načinu vzajemnosti, zavarovanic se sami organizirajo v to družbo in v bistvu zavarujejo sami sebe. Cilj ustanovitve je zagotoviti lastno zavarovanje. Za ustanovitev je potrebno soglasje Urada za zavarovalni nadzor.

Zavarovalni pool

Več zavarovalnic se poveže za zavarovanje večjih rizikov (npr. zavarovanje JE Krško)

Pozavarovalniški pool

Pri nji se zavarujejo zavarovalnice same.

Slovenski zavarovalni biro – SZB

Je statusno organiziran kot GIZ in veljajo vsa pravila poslovanja kot pri GIZ. Združujejo se zavarovalnice, da bi ta biro za njih opravil določene storitve, ki bi za njih pomenile olajšanje dela ali zmanjšanje stroškov. Gre za izvajanje in reševanje mednarodnih pogodb na področju zavarovanja (zelene karte). Je pravna oseba in se vpiše v SR.

REVIZIJSKI POSTOPEK

Družbe se v svojem okolju predstavljajo z letnimi računovodskimi izkazi. Z njimi posloводства družb opravljajo obračun svojega dela pred lastniki, zato je pomembno, da so podatki v njih zanesljivi. Da bi to lahko zagotovili je vzpostavljena zahteva po njihovem revidiranju, ki naj bi ga opravila posebna revizijska družba in pooblaščen revizor.

Zato mora letne računovodske izkaze velikih in srednjih d.d., velikih d.o.o., povezanih družb in družb katerih papirji kotirajo na borzi, najkasneje v šestih mesecih po preteku poslovnega leta pregledati samostojno revizijsko podjetje. (53. člen ZGD)

Pri revidiranju gre za vprašanje presojanja zanesljivosti podatkov in za oblikovanje sodb o stanju in rezultatih poslovanja posamezne družbe.

Revizor lahko v svojem poročilu izrazi; mnenje brez pridržka, mnenje s pridržkom, negativno mnenje ali pa mnenje zavrne.

Poslovodstvo družbe seveda pričakuje mnenje brez pridržka (pozitivno mnenje), ki pa ga revizor da le, če računovodstvo upošteva določila računovodskih standardov, ter na pošten način prikazuje računovodske informacije.

PRAVNI IN SOCIALNI STATUS POSAMEZNIKA

Pravni status je s pravnimi normami zagotovljena lastnost osebe, da zmore kot subjekt nastopati v pravnih razmerjih (je položaj in mesto človeka v družbi, se ne spreminja).

Socialni status pa podaja družba, oblikuje pa se različno glede na okolje.

Vsem fizičnim osebam priznavamo;

- **pravno sposobnost** – sposobnost biti nosilec pravic in obveznosti (pridobi se ob rojstvu) in
- **poslovno sposobnost** – sposobnost sklepanja pravnih poslov in nastopanja v pravnih razmerjih (ob polnoletnosti).

PРАВNA SUBJEKTIVITETA

Tu gre za statusne značilnosti gospodarskih družbe, ki so enake za vse družbe. Gre za vprašanje PS, kot prve in bistvene statusne značilnosti gospodarskih družb. Določenim podjetjem in organizacijam se v nekem obdobju prizna PS.

Pravna oseba je organizacija, ki ji je pravni red priznal PS. Pravna oseba je v bistvu produkt prava, ki omogoča, da skupina ljudi, organiziranih v takšni ali drugačni družbi lahko vstopa v pravna razmerja z drugimi subjekti.

Vendar pa ni pr. osebe brez personalnega in materialnega substrata. Pogoj, da se neki pravni osebi prizna PS je:

- **materialni substrat** (pravna oseba odgovarja z vsem svojim premoženjem) in
- **personalni substrat** (odgovarja tudi z dolžnostmi in obveznostmi njenih družbenikov).

Pravna oseba ima tako kot fizična oseba **pravno** (sposobnosti biti nosilec pravic in obveznosti) in **poslovno sposobnost** (sposobnost sklepati pravne posle).

Prvotno je pravni red PS priznal le kapitalskim družbam. Ta ureditev ponekod velja še danes (Nemčija). Naš ZGD pa pravno sposobnost priznava tudi osebnim družbam.

OPREDELI POJMA FIZIČNA IN PРАВNA OSEBA

Pojem fizična oseba označuje človeka, ki ima določene pravne in poslovne sposobnosti.

Pravna oseba pa je v bistvu produkt prava, ki omogoča, da skupina ljudi organiziranih v takšni ali drugačni družbi lahko vstopa v pravna razmerja z drugimi subjekti. Razvila se je zaradi potreb pravnega prometa. Znotraj pravne osebe se izražajo tudi temeljni družbeno – ekonomski odnosi.

Tako pravnim, kot fizičnim osebam priznavamo pravno in poslovno sposobnost.

- **pravna sposobnost** - pomeni biti nosilec pravic in obveznosti (fizična oseba jo pridobi z rojstvom)
- **poslovna sposobnost** - pomeni sposobnost sklepanja pravnih razmerij in je vezana na pravno sposobnost. (fizična oseba jo pridobi ob nastopu polnoletnosti)

Pravne osebe pa pravno in poslovno sposobnost pridobijo z vpisom v sodni register.

ZAKONITI ZASTOPNIKI DRUŽB

Že sam zakon določa za vsak posamezen tip družbe, kdo je tista oseba, ki zastopa družbo.

Kapitalske družbe zastopajo posebni organi.

Pri osebnih družbah so zakoniti zastopnik kar sami družbeniki. Družbo lahko zastopata dva ali več zastopnikov. Če več družbenikov zastopa družbo potem imamo:

- **skupno zastopanje** – če imamo tri zastopnike, se morajo pri sklepu pogodbe podpisati vsi trije,
- **posamično zastopanje** – če imamo 3 zastopnike lahko pogodbo sklene vsakdo izmed njih, ne potrebujejo se podpisati vsi trije.

Zakoniti zastopniki posameznih družb;

- **d.n.o.** – vsak družbenik, če ni z družbeno pogodbo izvzet od zastopanja,
- **k.d.** – zaradi osebne odgovornosti družbo zastopajo le komplementarji. Komanditist ni upravičen zastopati družbe, lahko pa se mu podeli prokura ali posebno pooblastilo.
- **d.d.** – uprava d.d. zastopa in predstavlja družbo.
- **k.d.d.** – komplementar
- **d.o.o.** – družbo zastopa poslovodja družbe (direktor), ki na lastno odgovornost vodi posle družbe in jo zastopa.

Status komanditista v družbi in do tretjih oseb !

Komanditist je v družbi drugi družbenik in za obveznosti družbe ne odgovarja. Pravna razmerja v družbi se urejajo z družbeno pogodbo.

Komanditist ni upravičen voditi poslov družbe in ne sme nasprotovati poslovanju komplementarjev. Ne more nastopati kot zakoniti zastopnik, lahko pa se mu podeli prokura ali posebno pooblastilo.

Ker je v družbi udeležen le s kapitalskim vložkom zanj ne velja konkurenčna prepoved (lahko pa jo določi družbena pogodba).

Ob zaključku poslovnega leta ima pravico zahtevati, da mu komplementar vroči poslovno poročilo iz katerega je razvidno poslovanje družbe. V zvezi s tem ima pravico, da pogleda poslovne listine in poslovne knjige, ter preveri ali je poročilo točno.

Prav tako je pravičen do delitve dobička in sicer v prvem delu se mu izračuna dobiček v razmerju 5% glede na nominalno vrednost njegovega kapitalskega vložka, v drugem delu pa se preostanek dobička deli sorazmerno z vloženim kapitalom.

Komanditist upnikom ne odgovarja za obveznosti družbe, če je družbi plačal komanditni vložek, določen v pogodbi. Dokler komanditist v pogodbi določenega zneska ne vplača v celoti, odgovarja upnikom do višine neplačanega zneska.

Odgovornost komplementarja do tretjih oseb !

Komplementarji odgovarjajo za obveznosti družbe osebno in neomejeno z vsem svojim premoženjem. Njegova odgovornost je subsidiarna.

Komplementar je tisti ki vodi družbo, ima poslovodno funkcijo in je zakoniti zastopnik družbe.

Značilnosti s.p. !

- samostojni podjetnik je fizična oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost,
- ustanovitveni kapital ni predviden,
- začetek upravljanja prijavi na davčnem uradu, kjer se vodi vpisnik malih podjetnikov,
- če pa ima srednje ali veliko podjetje veljajo enaka pravila kot za gospod. družbe - vpis v SR
- s.p., ki ima malo podjetje vodi enostavno knjigovodstvo, srednji in veliki pa dvo-stavno knjigovodstvo

Značilnosti t.d. (tiha družba) !

- je definirana kot osebna družba pri kateri tihi družbenik vloži kapital v podjetje nekoga drugega, s čimer pridobi pravico do dobička,
- t.d. nastane s sklenitvijo pogodbe, vedno pa gre za razmerje med samo dvema subjektoma (nosilcem in tihim družbenikom) (če je tihih družbenikov več se pogodba sklene z vsakim posebej),
- gre za družbo, kjer tudi tihi družbenik nosi rizik poslovanja,
- **t.d. nima svoje firme, ni pravna oseba in se ne vpisuje v sodni register.**

Značilnosti d.n.o. !

- je osebna družba 2 ali več družbenikov (največ 50), ki za obveznosti družbe odgovarjajo z vsem svojim premoženjem,
- pri nastanku je potrebno skleniti posebno ustanovitveno pogodbo, v katero vpišemo statusne značilnosti družbe,
- zakon ne določa posebnega ustanovitvenega kapitala, družbeniki pa lahko ustanovitveni kapital vložijo v denarju ali s stvarnimi vložki, ki se morajo ustrezno ovrednotiti. Prav tako lahko družbeniki v družbo vlagajo pravice (inovacije, patente),
- zakoniti zastopniku družbe so družbeniki samo. Vsi lahko zastopajo družbo, razen če ni v družbeni pogodbi drugače določeno,
- družba odgovarja za vse obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem, za obveznosti družbe odgovarjajo tudi družbeniki. Odgovornost družbenikov v odnosu do družbe in upnikov je subsidiarna, odgovornost med družbeniki pa je solidarna.
- Pred vpisom v sodni register je potrebno odpreti ŽR pri APP.

D.n.o. je primerna za družinsko podjetje, kjer gre za skupino ljudi, ki imajo med seboj veliko mero zaupanja.

Značilnosti k.d. !

- je osebna družba, v kateri se pojavlja vsaj en družbenik, ki za obveznosti družbe odgovarja z vsem svojim premoženjem (komplementar) in vsaj en družbenik, ki za obveznosti družbe ne odgovarja (komanditist),
- ob nastanku je potrebno ustanoviti posebno ustanovitveno pogodbo, kjer določimo vse statusne značilnosti družbe,
- za ustanovitev k.d. ni določen minimalni ustanovitveni kapital, kajti jamstvo predstavlja osebna odgovornost
- komplementar vodi družbo, ima poslovodno funkcijo, je zakoniti zastopnik družbe,
- komanditist ni upravičen do vodenja družbe, ne sme nasprotovati poslovanju komplementarjev, lahko pa se mu podeli prokura ali posebno pooblastilo. Do upnikov je odgovoren le, če še ni vplačal celotnega zneska deleža svojega osnovnega vložka.
- z vpisom v sodni register se družba formalno-pravno tudi ustanovi.

Dvojna družba je poseben tip k.d., kjer se kot komplementar pojavlja družba, ki nima osebno odgovornega družbenika. Ustanovimo kapitalsko družbo, da se kot komplementar pojavimo v k.d., s čimer se izogneš osebni odgovornosti.

Značilnosti d.d. !

- d.d. je kapitalska družba, ki za obveznosti odgovarja z vsem svojim premoženjem, medtem ko delničarji za obveznosti družbe ne odgovarjajo,
- minimalni ustanovitveni kapital je 4.100.000,00 SIT in je razdeljen na delnice (višina se določi v statutu),
- d.d. lahko ustanovi najmanj 5 fizičnih ali pravnih oseb, ki
- svoje ideje zapišejo v statutu d.d. (v obliki notarskega zapisa), po statutu pa se izda sklep o izdaji delnic,
- ločimo dva postopka nastanka d.d.:
 - o **sočasna ali simultana ustanovitev** – kjer imajo ustanovitelji dovolj kapitala, da prevzamejo vse delnice. Delničarji so ustanovitelji sami.
 - o **postopna ali sukcesivna ustanovitev** – kjer ustanovitelji nimajo dovolj kapitala, da bi sami prevzeli vse delnice. Zato pripravijo statut, izdajo sklep o izdaji delnic in izdajo poseben prospekt, v katerem poskušajo zainteresirane investitorje prepričati o dobri naložbi.
- organi d.d. so;
 - o **uprava** – ima lahko enega ali več članov. Če jih ima več se eden imenuje za predsednika. Če d.d. nima nadzornega sveta mora imeti najmanj 3 člane. Uprava vodi in zastopa družbo, določa poslovno politiko in skrbi za njeno izvajanje.
 - o **nadzorni svet** – ni obvezen organ, razen če gre za velike družbe, če osnovni kapital presega 410 MIO SIT in ima več kot 500 zaposlenih, več kot 100 imenskih delničarjev, katere delnice kotirajo na borzi. NS je kolektiven organ, ki šteje najmanj 3 člane. Voli se za dobo 4-ih let, člani so lahko ponovno imenovani.
 - o **skupščina** – je organ preko katerega delničarji uveljavljajo svoje pravice. Odloča o strateških zadevah. Sklicuje jo uprava d.d. ali NS. O delu skupščine se vodi zapisnik, pri katerem sodeluje notar. Svoje odločitve sprejema z večino glasov, pomembnejše pa s $\frac{3}{4}$ večino.
- d.d. se vpiše v sodni register.

Značilnosti k.d.d. !

- je bolj redka oblika kapitalske družbe, v kateri imamo vsaj enega družbenika, ki za obveznosti družbe odgovarja z vsem svojim premoženjem in druge (komanditni delničarji), ki za obveznosti družbe ne odgovarjajo,
- ima enake organe kot d.d. – uprava, NS, skupščina,
- komplementar je po zakonu v položaju uprave in ima enake pristojnosti kot uprava d.d.
- ustanovitveni kapital za k.d.d. ni predpisan,
- družba sprejme statut (sprejeti ga mora najmanj 5 oseb), izdati mora delnice in se vpisati v sodni register.

Značilnosti d.o.o. !

- je kapitalska družba, ki za obveznosti do upnikov odgovarja z vsem svojim premoženjem, družbeniki za obveznosti družbe ne odgovarjajo,
- družba **nastane z ustanovitvijo družbene pogodbe** v obliki notarskega zapisa

- družbo lahko ustanovi ena ali več (največ 50, več le z dovoljenjem ministra za gospodarstvo) fizičnih ali pravnih oseb,
- **ustanovitveni kapital** mora znašati **najmanj 2.1 MIO SIT** in je razdeljen na osnovne vložke. Vsak osnovni vložek je 14.000,00 SIT in prinaša 1 glas. Najmanj 1/3 osnovnega kapitala mora biti zagotovljena v denarju, ostalo so lahko stvari vložki (premičnine, nepremičnine)
- d.o.o. **se vpíše v sodni register**, pred tem pa je treba izročiti tudi stvarne vložke,
- organi d.o.o.:
 - **poslovodja** (direktor) – d.o.o. nima uprave, lahko pa ima 1 ali več poslovodij, ki na lastno odgovornost vodijo in zastopajo družbo (**zakoniti zastopniki**)
 - **nadzorni svet** – ni obvezen organ. Imenuje ga skupščina, če ga imamo ta imenuje poslovodje,
 - **skupščina** – tvorijo jo vsi družbeniki

D.o.o. lahko nastane samo z enim družbenikom. Sprejeti mora akt o ustanovitvi (v notarski obliki), kjer zapiše vse statusne značilnosti družbe. Sklepe, ki jih sprejema mora vpisovati v knjigo sklepov, katero potrdi notar. Sam odloča o vseh stvareh, ki so sicer v pristojnosti skupščine. Lahko ima NS, vendar je to redko, saj sam opravlja vse funkcije.

Značilnosti GIZ !

- Je posebna oblika povezovanja družb. **GIZ lahko ustanovita dve ali več fizičnih oz. pravnih oseb.**
- Cilj združenja je olajševati in pospeševati pridobitno dejavnost svojih članov, izboljševati in povečevati rezultate te dejavnosti, ne pa ustvarjati lastnega dobička.
- **GIZ se lahko ustanavlja brez osnovnega kapitala.**
- GIZ pridobi lastnost pravne osebe z **vpisom v SR.**
- Člani odgovarjajo za obveznosti združenja z vsem svojim premoženjem. Člani odgovarjajo neomejeno in solidarno oz. upnik mora terjati najprej združenje in nato posamezne člane.
- **GIZ ima dva organa;**
 - **skupščina** – sprejema odločitve o predčasnem prenehanju ali podaljšanju združenja, v skladu z ustanovitveno pogodbo. Ustanovitvena pogodba lahko določi, da se lahko vse ali nekatere odločitve sprejmejo z določeno večino, praviloma pa sprejema odločitve soglasno. Odločanje je torej člansko in ne kapitalsko. Vsak član je enakopraven, ima 1 glas ne glede na svoj kapital. Ker pa je soglasje težko doseči se lahko v ustanovitveni pogodbi določi, da se o določenih zadevah uporablja navadna večina.
 - **uprava** – v upravi je **ena ali več oseb.** Pravna oseba je lahko član uprave, če imenuje stalnega predstavnika, ki odgovarja enako, kot če bi bil sam v lastnem imenu član uprave. Način upravljanja se določi z ustanovitveno pogodbo.
 - **nadzornega svet ni**, vendar pa bo skupščina imenovala revizorja, ki bo pregledal finančna sredstva. Če pa je v GIZ-u več kot 100 članov pa je revizija obvezna.

VPRAŠANJA ZA IZPIT !

SKUPINA – A

1. Pravni in socialni status posameznika.
2. Likvidacija družbe.
3. Banka kot d.d..
4. Lastnosti firme in njen ekonomski pomen.

SKUPINA – B

1. Opredele pojma fizična in pravna oseba
2. Značilnosti d.d..
3. Načela firmskega prava.
4. Kartelni sporazumi.

SKUPINA – C

1. Razložite pojma pravna in poslovna sposobnost.
2. Značilnosti GIZ-a.

3. Sodni register (načela).
4. Sestava, pristojnosti sveta BS.

SKUPINA – D

1. Solidarna in subsidiarna odgovornost.
2. Status komanditista v družbi in do tretjih oseb.
3. Zloraba položaja na trgu.
4. Pristojnosti nadzornega sveta.

SKUPINA – E

1. Značilnosti d.n.o..
2. Revizijski postopek.
3. Pravna subjektiviteta.
4. Kakšne vrste sistemov poznamo.

SKUPINA – F

1. Nelojalna konkurenca.
2. odgovornost komplementarja do tretjih oseb.
3. Vrste delnic.
4. Zakoniti zastopniki družb.

SISTEM IZPITA NA II. ROKU !

Tri vprašanja pisna, ter 20 za obkroževanje. Pri obkroževanju sta lahko dva pravilna odgovora, odločiti se moraš za tistega, ki je bolj pravilen. (primer).

1. Naštej firmska načela!
2. Napiši v katerih primerih tiha družba preneha delovati.
3. Naštej vrste vrednostnih papirjev.

ZA OBKROŽEVANJE

1. Ustanovitveni kapital banke.
2. Kdaj je pripojitev neke družbe k drugi družbi pravno priznana?
3. Kaj je holding?
4. Izključitev družbenika pri d.o.o., ne po njegovi krivdi (izplačilo v 6 mesecih ali v 2 letih)
5. Načelo resničnosti sodnega registra – vpis.
6. Ali je nadzorni svet v d.o.o. obvezen ali ne?
7. Solidarna in subsidiarna odgovornost.
8. Zastopniki družbe.